Tallinna Teataja

Toimetus ja talitus:
Tallinn, Suurturg nr. 16.
Kirjade adreſs:
„Tall. Teataja", Tallinn.
Kõnetraat:
Toimetaja — 285.
Toimetus ja talitus — 281.
Toimetaja kõnet.: k. 12—1.
Ärijuht kõnet.: kella 8—1.

Tellimiſte hinnad:
Poſtiga:
1 kuu peale .. 75 marka
2 „ „ .. 150 „
3 „ „ .. 225 „
Iſe talituſeſt ära wiies:
1 kuu peale .. 68 marka
2 „ „ .. 136 „
3 „ „ .. 204 „
Wäljamaale kuus 100 mrk.
Adreſſi muutmine 10 mrk.

Kuulutuste hinnad:
Kuulutuſe küljel 3 mrk. m/m
Esimeſel „ 5 „ „
Siſem. küljedel 6 „ „
Kohaotſim. kuulutuſed 75% odawamad.
Kirjatööd, mis alla ühe kirjutuspoogna ja tarwitamata jääwad, alal ei hoita. Suuremad kirjatööd ſaadetakſe ainult ſiis tagaſi, kui ſelleks mark kaaſas. Kirjatöödel peab ſaatja täielik nimi ja adreſs all olema.

Üksik nummer 3 marka.

Nr. 71. Teiſipäewal, 28. märtſil 1922. aastal. Ilmub igal äripäewa õhtul. XIII aastakäik.

Lätlaſed Eesti Walgas läbiotſimiſt toimetanud.

Suurem ſalaorganiſatſioon Tallinnas awalikuks tehtud.

Eesti ja Rootſi postiaſutuste wahel awatakſe wastastikune ajalehtede tellimine.

Linn kawatſeb waeſematele elanikudele makſuta juriidiliſt abi anda.

„Eesti pank" kawatſeb 1000, 5000 ja 10.000 margaliſi pangatähti wälja lasta.

Riigitrükikoja ehitamiſe plaanid ja eelarwe esitatakſe lähemal ajal walitſuſele.

Linnawalitſuſe kriis Walgas.

Kolme internatſionaali ühine kongreſs 20. aprillil Berliinis.

Liitriikide ekspertide eelkonwerents otſuſeks teinud, et iga riik peab iſe abinõuſid otſima oma raha wäärtuſe tõſtmiſeks.

Ameerikas aeroplaan hukkunud; wiis inimeſt ſurma ſaanud.

Liitlaste ſõjawõlgade tagaſimakſmiſe küſimuſe arutamiſeks aſutatakſe komisjon.

Läheda-Ida konwerents Sewres'i rahulepingu muutmiſele aſunud.

Greeka walitſus wastu wõtnud liitlaste ettepaneku waherahu asjas Wäike-Aaſias.

Balti liit ja Wenemaa.

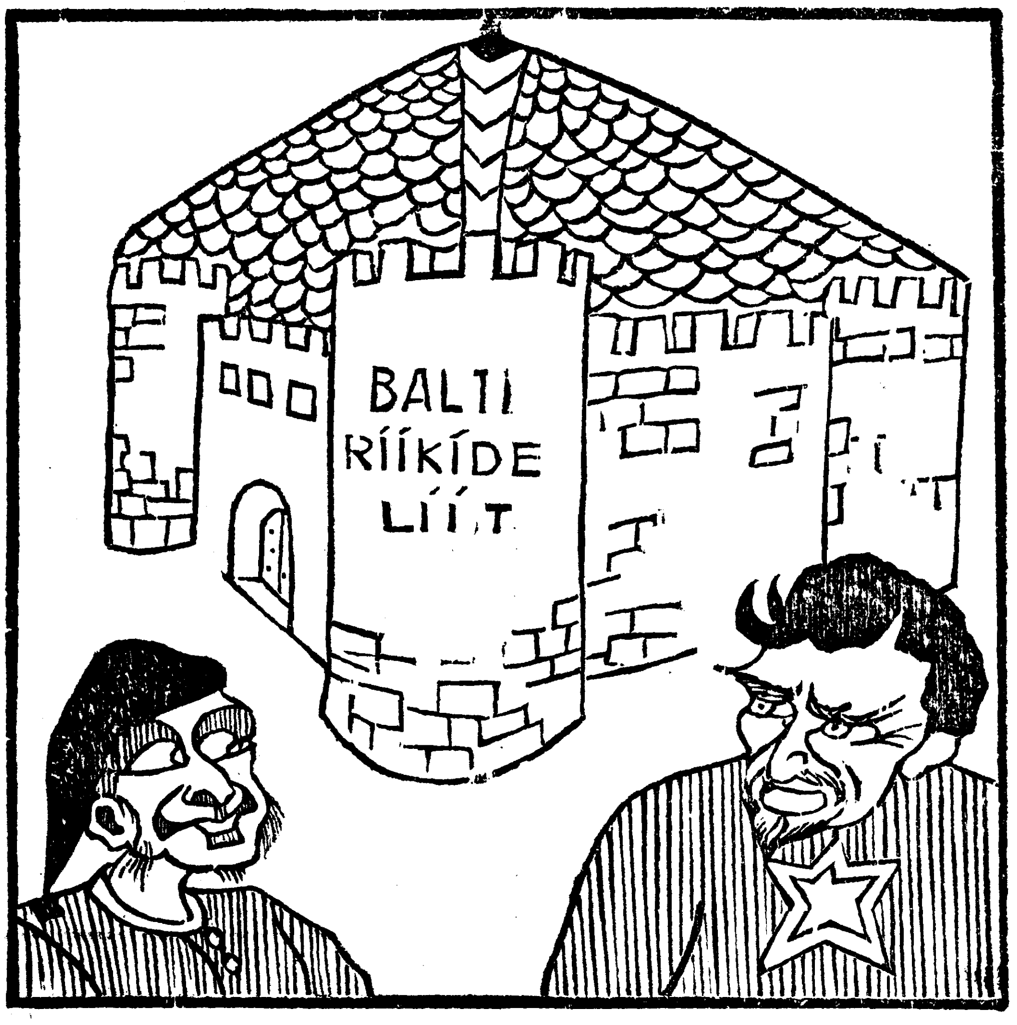

Trotski: „See ehitus ekſitab jagamata Suur-Wene püüdeid, ſellepäraſt tuleb ta maha kiskuda."

Genua konwerents.

Mida lähemale jõuab konwerentſi awamiſe tähtaeg, ſeda agaramalt tehakſe ettewalmistustöid konwerentſi puhuks ja ſeda ſelgemalt on näha, kui mitmekeſiſed ja wastukäiwad huwid Genuas ſaawad kokkupõrkama.

Nagu ETA telegrammideſt näha, on **Poola** wälisminiſter Skirmunt ſeletanud, Poola ei minewat Genuasſe midagi paluma. Peaasjalikult lootwat ta Genuas ſaawutada tagatiſi majanduslikeks ja poliitilikeks iſeſeiswuſeks.

Austria ſelle wastu läheb Genuasſe just palujana; ta tahab katſuda ſelgitada Austria lootuſeta ſeiſukorda ja ſamme astuda, et temale rahaliſt abi antaks.

Tſhehho-Slowakkia loodab, et ſuurriigid teda Genuas tunnustawad kui riiki, kelle tähtſus majandusliſe ja poliitiliſe tegurina järjeſt kaswab.

Lõuna-Slaawia tahaks, et Genua konwerents aitab Balkani ülesehitamiſt kiirendada.

Wenemaa lõpuks läheb Genuasſe lootuſes, et lähemail aastatel Euroopalt ja Ameerikalt ſaab abi, mida ta wajab. Ta on ſeks walmis tegema laialdaſi kontſesſioone, ſeſt keegi ei waja abi nii hädasti kui tema.

Ent mitte ainult riigid ei kawatſeda Genuas kaitſeda omi huwiſid. Sinna kawatſeb oma eſitajad ſaata näit. **rahwuswaheline tööbüroo**, et oſa wõtta konwerentſi tööſt ja ſelle kaudu püüda parandada tööliste ſeiſukorda.

Teiſelt poolt on oodata konwerentſile ka kapitaali eſitajaid kahe hiigla naftakompanii näol, kes kuidagi ei ſuuda kokkuleppele jõuda ſelle kohta, mil kombel endi wahel jagada Lõuna-Wene õliwäljaſid. Mõlemad kompaniid (Inglis-Hollandi „Royal Dutch Co." ja Ameerika „Standart Oil Co.") walmistawad kõige jõuga oma huwiſid Genuas kaitsma.

———000———

Eesti kontroll-opteerimiſe kommisjon Ukrainasſe.

Wabariigi walitſus otſustas aſutada Ukrainasſe Eesti wabariigi kontroll-opteerimiskommisjoni, mille aſukoht Harkowis. Kommisjoni eſimeheks ja Eesti wabariigi eſitajaks Ukrainasſe nimetati Karl Hellat, kommisjoni ſekretääriks ning juriskonſuldiks Jaan Kanger, mõlemad 1. aprilliſt ſ. a. arwates. ETA.

Eesti ekspertideks Genua konwerentſile on nimetatud herrad M. Luther, Maurits ja Roobert Holſt. ETA.

Kudas Wenemaale kaupa ſaata.

ETA. Ajakirjanduſe büroo Wene eſitaja juures teatab, et kõik **erakaubaſaadetuſed**, mis ilma wäliskaubanduſe kommisſariaadi kohaliku eſitaja loata Eestiſt Weenmaale laaditud, Wene piiritollimajas konfiskeeritakſe. **Kaubad tulewad määratud koha wäliskaubanduſe rahwakommisſariaadi oſakonna nimele aadresſeerida**, ala-aadresſil ära nähendades, kellele kaup määratud.

———000———

Riigikogu.

Riigikogu koosolek

on täna kell 5 p. l

Päewakorras on:

1. Rahaministeeriumi kooſeiſu ja palgamäärade muudatuste ſeadus — redaktſiooni kommisjoni eſitis.
2. Aſunikkude ehituslaenu ſeadus — redaktſiooni kommisjoni eſitis.
3. Elukoiterite ehituslaenu ſeadus — 2. lugemiſel.
4. Otſus rkl. Arnold Sommerling'i wangiſt witte wabastada — kooſeiſu kommisjoni eſitis.
5. Ehituspeawalitſuſe ja tehniliſe ehituskomitee ſiſeministeeriumi alt teedeministeeriumi alla ülewiimiſe ſeadus — üleüleüldiſe kommisjoni eſitis.
6. Seadus maaſeaduſe § 1 märkuſe 1 punkt 2 muutmiſe kohta — Riigikogu liigete H. Koch'i, G. Stackelberg'i, M. Bock'i ja W. Pezold'i eſitis.
7. Põllutööliste tööaja ja palgaolude korraldamiſe ſeadus — töökaitſe kommisjoni eſitis.
8. Otſus tööta tööliste kinnitamisſeaduſe wäljatöötamiſe ja läbiwaatamiſe kohta — kommunistliſe töölisterühma eſitis.
9. Riigi 1922 a. eelarwe — 2. lugemiſel.

Walitſuſe eſitiſed Riigikogule.

Wabariigi walitſus otſustas Riigikogule eſitada: 1) Warſſawis 17. märtſil 1922. a. tehtud poliitiliſe lepingu Eesti, Soome, Läti ja Poola wahel ratifitſeerimiſeks. 2) Seaduſe eelnõu rahwuswaheliſe telegraafikonwentſiooniga ühinemiſe kohta. ETA.

———000———

Korraldused maakondade puudujääkide katmiſe ſuhtes.

Maakondade walitſuste eſitajad on pööranud ſiſeministeeriumi poole ſoowiawaldusega maakondade puudujääkide katmiſeks lahendamisteeſid leida. Wabariigi walitſuſe ülesandel moodustatud ministeeriumide waheline kommisjon on ſelles asjas järgmiste ettepanekutega wabariigi walitſuſele eſinenud, mis ka wabariigi walitſuſe poolt 24. märtſil ſ. a. on kinnituſt leidnud:

1) Aſutada kommisjon omawalitſusaſutuste makſude läbiwaatamiſeks 1923. aasta eelarwete jaoks järgmiſes kooſſeiſus: omawalitſuſe asjade peawalitſuſe juhataja E. Dolf, otſekoheste makſude peawalitſuſe juhataja Wilken ja riigi arweoſakonna juhataja Pöpik. Kommisjon töötab E. Dolfi juhatuſel ja eſineb wastawate ettepanekutega.

2) Haridusminiſtrile ülesandeks teha 13. mai 1921. a. kooliõpetajate palgaſeaduſe uuesti läbiwaatamiſele wõtta, normaal tundide arwu ſuurendamiſe ja liſatundide andmiſe ſuhtes.

3) Rahaminiſtrile ülesandeks teha eſineda ſeaduseelnõuga laenu andmiſeks 100 miljoni marga ſuuruſes maakonnaomawalitſustele nende 1922. a. eelarwete puudujääkide katteks kooliõpetajatele palgamaksmiſe oſas. ETA.

———000———

Küüdiwõtmiſe asjus

awaldati ametnikkude ringkondades ſoowi, et küüti wõimalikult wähe tarwitataks, kuna küüdiandmine põllupidajatele tihti ränga koormana tundub.

Poſtiametkond on küüditarwitamiſeſt eelpool nimet. põhjuſtel üleüldiſe ära ütelnud.

———000———

Estoonia all nr. 10.

Uuesti awatud

riidekauplusest

ostate Teie kôigeodawamalt „kritongid" 37 mrk. ja kallimad, poolwillased kleidiriided 93 mrk., täiswillased 170 mrk. ja kallimad. — — Woodri- ja pesuriided igat sorti. Igapäew hooaja kaupade juurdetulek. — — —

Estoonia all nr. 10.

1030

Kingſepad

leiawad tööd tööandja juures ja korteri pääle Liiwalaia t. nr. 21, krt. 2.

1031

Tapeeti ja ſeinapappi

alati ſuures wäljawalikus ja odawa hinnaga ſoowitab

Konstantiin Brandies,

Tapeedikauplus S. Tartu maant. 22

Seletus ülikooli korralduſe asjus.

(Lõpp).

8) Tartu üilkoolil oli 1913. a. — 21 eradotſenti, kes mitmeſuguſeid eriaineid lugeſid, 1921. a. — 9.

e) Ülikooli ſuurt ja keeruliſt majapidamiſt ja kantſeleid on korras hoidnud perſonaal, mis ülikooli weterinäär inſtituudi ſellekohaſe perſonaaliga 1916. a. wõrreldes ſuhtub kui 27:39.

II. Et praeguſed teaduskonnad ja õpetoolid ülikooli walitſuſe ſeiſukohalt täieſti legaalſelt on loodud, tõendawad järgmiſed faktid:

Juba ülikooli uueſti awamiſe mõtte üleswõtmiſel oli ſelge, et endiſed teaduskonnad tulewad käima panna, ſelle juures uus põllumajandusteaduskond aſutada. Ainult uſuteaduskonna küſimus oli eſialgu lahtine, kuna ülikooli kuraatori poolt ellukutſutud ülikooli korralduskommiſjonis awamiſe asjus hääled pooleks langeſid ja haridusminiſtril eſialgu kahtluſi oli. Juuli kuul 1919 käis haridusminiſter (Kartau) Tartus, pidas ſeniſte loomaarſti ülikooli õpejõududega aru tema ühendamiſe üle ülikooliga, millega nõus oldi. Miniſtri oſawõtmiſel otſuſtati küſimus ka ülikooli korralduskommiſjonis jaatawalt. Nende läbirääkimiſte põhjal kinnitas miniſter 1) õigus-, 2) arſti-, 3) ajaloo-filoſoofia-, 4) matemaatika-loodus-, 5) loomaarſti- ja 6) põllumajandusteaduskondade ajutiſed dekaanid, kelleſt kuraatori (1920 rektori) juhatuſel ajutine nõukogu kujunes.

Auguſtikuul ſeadis ajutine nõukogu eſialgſe õpetoolide nimekirja kokku, mille põhjal haridusminiſtri kinnituſel hakati õpejõuduſid ametisſe ſeadma. Nowembrikuul ſaadi haridusminiſtrilt luba ka uſuteaduskond käima panna ja aſutati ühtlaſi apoſtliku ſigeuſu dogmaatika õpetool.

Jaanuari lõpul 1920 tegi haridusminiſter ülikoolile ettepaneku kaubandusoſakonna aſutamine kaalumiſe alla wõtta. Ajutine nõukogu leidis ſelle tarwiliku olewat, walmiſtas ſellekohaſe projekti, mille haridusminiſter 1. juulil 1920. a. kinnitas.

6. oktoobril 1920 kinnitas Wabariigi walitſus arwates 1. ſeptembriſt 1920. ülikooli kooſſeiſu, kus ette olid nähtud praeguſed teaduskonnad: uſuteaduskond 5. prof. ja 2 dotſend., õigusteaduskond ühes kaubandusoſakonn. 11 prof. ja 2 dotſendiga, filoſoofia teaduskond 18 prof., 3 dotſ., 8 lektoriga, arſtiteaduskond 19 prof., 4 dotſ., matemaatika-loodusteaduskond 17 prof. 3 dotſ., põllumajandusteaduskond (ühes metſaoſakonnaga) 7 prof., 3 dotſ., 3 eriainete õpetaja ja 1 tegeliku aiatöö ning meſilaſepidamiſe õpetajaga, loomaarſtiteaduskond 7 prof., 5 dotſendiga. Samal puhul kinnitati ka ülikooli aſutuſte kooſſeiſud. Selle kooſſeiſu jaoks määrati Aſutawalt Kogult 1920. a. jaoks tarberahad, mispäraſt ütelda ei ſaa, et riigikasſa nende asjade kohta teadmata on olnud.

Hiljemalt on ſeda kooſſeiſu weel täiendatud. Nii kinnitas 17. now. 1920. a. kirjaga nr. 13210 haridusminiſter ülikoolile närwihaiguſte õpetooli aſutamiſe ja ſelle lahutuſe waimuhaiguſte õpetooliſt. 13. juulil 1921. a. kinnitas wabariigi walitſus keemia oſakonna täienduſe tehniliſe keemia õpejõudude pooleſt, määrates ſiia keemiliſe tehnoloogia profesſori ja 2 dotſenti. 27. juulil 1921. a. kinnitas wabariigi walitſus ülikooli hoſpital-kliinikute ja närwikliiniku kooſſeiſud. 4. juunil 1921. a. teatas haridusminiſter ülikoolile, et kodumaa ja Wene ajaloo jaoks põhjamaade ajaloo profesſuuri kõrwal tuleb aſutada uus dotſentuur, mis 1922. a. eelarwesſe tuleb wõtta.

Uued tehniliſe keemia õpekohad on weel täitmata, kaubandusoſakonnas on kaks kohta ajutiſelt täidetud, metſaoſakonnas on ametis 2 prof. ja 1 dotſendi aſemel — 2 dotſenti.

III. Mis puutub ad hoc loodud profesſuuridesſe, ſiis wõib ſelleſt ainult M. J. Eiſeni iſikliku profeſuuri ſuhtes juttu olla. Ja ſellel on oma wäga huwitaw ajalugu:

Sügiſel 1919 tehti prof. M. J. Eiſenile „Kalewala" ſeltſi poolt ettepanek oma ſuurte wanawara kogudega kindla palga eeſt Soome kolida. Selleaegne haridusminiſter arwas ſeda Eeſtile häbiſtawaks, kui ta elatanud wanawara korjajale oma kogude korraldamiſeks ülespidamiſt ei ſuuda kindlustada. Sellepäraſt lepiti kokku, et M. J. Eiſen eſialgu ülikooli käeſt iga kuu 1400 Em. palka ſaab ja oma käſikirjade ümberkirjutuſeks ſummaſid, kuni ſee haridusminiſteeriumi ſummadele üle wõetakſe. M. J. Eiſenile pidi edaſpidiſeks riigi poolt eluaegne paiuk kindlustatama, ſelle eeſt tema aga kohuſtatud olema oma wanawara kogud korraldama ja riigile jätma (Tartu ülikooli hoida). Ülikool makſis mõnda aega M. J. Eiſenile toetuſt, ſiis wiidi ſee haridusminiſteeriumi ſummadele, kuna kredit tema wanawara korralduſeks kuni ſenimaani ülikooli eelarwes figureerib. Sügiſel 1920 tehti ülikooli filoſoofia fakulteedi poolt Soome õpetlaſte teaduslikul approbatſioonil ettepanek M. J. Eiſen iſiklikuks profesſoriks tõſta. Et M. J. Eiſeni paiuk waheajal kõigile ametnikkudele kõrgendatud palkadega wõrreldes wäikſeks oli muutunud ſiis pani ülikool haridusminiſtrile ette asja nõnda korraldada, et hra Eiſen iſiklikuks profesſoriks määratakſ endiſte kohuſtuſtega, kus juures tema palgaks läheks tema ſenine paiuk ja tarwilik liſa ülikooli palga ülejäägideſt. Haridusminiſter kinnitas ſelle ettepaneku 5. jaan 1921. Lähema tulewiku ülesandeks on M. J Eiſeni wanawara kogude riigi kätte jäämiſt ja tema eluaegſe paiuki ſaamiſt ſee wõrra kindlustada waſtawal teel, et ſeda mitte muuta ei wõida.

IV. Ülikooli korraldajad on oma töös õige raskes ſeiſukorras olnud ſellepäraſt, et ülikoolil põhikiri on puudunud. Raskuſi on ſünnitanud ka ſee asjaolu, et ülikooli kohta käiwaid walitſuſe otſuſi ja haridusminiſtri määruſi alguſeſt peale „Riigi Teatajas" ei ole awaldatud, milleſt juriidiliſi ſekelduſi kuni ülikooli walitſuſe õiguſte eitamiſeni on tõuſnud. Endiſe Wene ülikooli põhimääruſte järele käia on wõimata olnud, ſeſt ſiis ei oleks Tartu Eeſti ülikooli mitte olemas. On tulnud käia, et kindlat ſihtjoont kinni pidada, peaasjalikult juhtmõtete järele, mis haridusminiſtri poolt heakskiidetud ja aſutawa kogu hariduskommiſjoni poolt redigeeritud põhikirja eelnõus on fikſeeritud olnud. Et ülemalt poolt direktiiwiſid ja näpunäiteid õpekorralduſe kohta ei ole ſaada olnud, ſiis on korraldajad iſe pidannd ſiin algatama, iſe juhtnööre andma töötades nende kallal nädalate ja kuude kaupa. Seſt ülikooli käimapanemiſe fakt iſeeneſeſt on kaaſa toonud kõik muud konſekwentſid, mille lahenduſega elu ei ole kärſinud oodata kuni waſtawate ſeaduſeandliſte määruſteni. Ülikooli korraldajad ogi arwawad, et nad kõige ſellega meie rahwa eluliſi huwiſid on oſanud tabada, wähemalt riigi kõrgemat õpeaſutuſt mitte ſeiſukorda ei ole wiinud, kuſt peab hakkama tagaſiwõtmine ja ümbertegemine mingi waſtawama wormi juures. Nad loodawad ühtlaſi, et kõne alla tulnud aſi ſelleks kaaſa aitab, et ülikooli põhikiri ja ſellega praegune kuju õige pea oma ſeaduſliſe kinnituſe leiab, mis ülikooli rahuliku arenemiſe kindlustab.

Tartus, 24. märtſil 1922.

Tartu ülikooli walitſus.

—o—

Üleriikline keſkkoolide direktorite konwerents.

Eeſti riigi rajamiſeſt peale on peetud kõiksugu ülemaakondliſi ja üleriikliſi kooſolekuid ja kongresſe, kuid kaswatusteaduslikſi kongresſe — mahaarwatud waheſt igaaaſtaliſed üleriikliſed õpetajate kongresſid — on nagu ſilmade wahele jäänud, aga tarwidus ſarnaſte konwerentſide järele, kus kaswatustegelaſed ja iſeäranis meie keſkkoolide juhtiwad jõud mõtteid awaldada ja ühes kui teiſes kaswatusküſimuſes ühiſelt ſeiſukohta wõtta wõikſid, paiſtis juba ammugi wäga tarwilik ja otſtarbekohane.

Nüüd on haridusminiſteerium asja niikaugele wiinud, et 70 keſkkooli direktorit ühes haridusminiſteeriumi juhtiwate jõududega kokku tulla on wõinud, et ſeiſukohta wõtta meie noore keſkkooli ſiſemiſe elu, kui ka korralduſte asjus. Ja küſimuſi, mis igal keſkkooli tegelaſel ſüdame peal ja mis kiſendawalt ühiſt lahendamiſt nõuawad, on wäga ja wäga palju. Haridusminiſteeriumi poolt koolidirektoritele kätteſaadetud kongresſi päewakorras on üleswõetud üheksa küſimuſt, kuid nende ümber ſõlmiwad endid kümned ja ſajad, mis päewakorraga lähedalt ſeotud. Kooſoleku awas haridusminiſter hra Bauer. Juhatuſelauas eſineſid kõik miniſteeriumi juhtiwad tegelaſed, hrad F. Sauer, W. Mikkelſaar, Jaunſon ja G. Ollik. Soojade ſõnadega terwitab haridusminiſter kooſolijaid koolijuhatajaid, nendele 26.000 keſkkooli õpilaſe waſtutusrikkas juhtimiſes jõudu, wärskuſt ja edu ſoowides. Päewakorda ei muudetud. Eſimeſe päewakorra punkti kohta „Koolinoorſoo waimline taſapind" — eſines referaadiga Tallinna linna haridusnõunik hra A. Kuks. Referaat, mis nende andmete peale rajatud, mis Tallinna filoſoofia ühing ankeeti näol kuu-pooliciſe eeſt tagaſi üle riigi organiſeerinud, oli wäga huwitaw ja kuulati ära ſuure põnewuſega. Et ankeeti lühikeſe aja jookſul terwelt wõimata läbitöötada oli, ſiis oli referent ainult kõik lõpuklasſi õpilaſte ja oſalt ka eelwiimaſe klasſide õpilaſte waſtuſed jõudnud läbitöötada, mis hra Kuks ka tunnipikkuſe referaadi näol kooſolijatele ette kandis.

Ankeet oli täieſti õnneſtanud ja töö oli tehtud ſuure tubliduſega, nagu referent ſeda tänulikult alla kriipſutas. Ka õpilaſed olid tõſiſelt asja peale waatanud, mis juba ſelleſt näha on, et 96 protſ. õpilaſteſt küſimuſte peale waſtuſed ära annud olid ja ainult 1 protſ. waſtuſi olid naljawaſtuſed, ehk ſiſaldaſid eneſe ulakatwõitu arwamiſi. Läbitöötatud 1000 ankeedileheſt paiſtſid wälja referaadi järele järgmiſed reſultaatid.

Eſimene küſimus: Misſuguſe elu-

Lutſifer.

27

Jean de la Hire'i romaan.

IV.

Schwarzwald ehk Muſtmets on mägede ahelik Sakſamaal, mis ſulub idaſt Rheini oru Baadenis ja Württembergis.

See ahelik on 260 kilomeetrit pikk ja 30 kuni 60 kilomeetrit lai. Tema kõrgem tipp on Feldberg, mis on 1425 meetrit kõrge. Ehk küll Schwarzwaldi kõrguſed wõrdlemiſi ſuured ei ole, on Schwarzwald ſiiski üks külmemateſt kohtadeſt Keſk-Euroopas. Lumi ſulab ſeal ainult ſuwel. Tema kõige metſaſemas ojas ei ole peaaegu ſugugi külaſid, on ainult ükſikud eraldatud eluaſemed.

Nende mägede kõige karmim oſa aſub kirdes, umbes 30 kilomeetrit põhjalaiuſe 48° ja idapikkuſe 6° läbilõike punkti ümber. Tumedad kuuſed laotawad ſiin oma igaweſt leina ja udu laſub hommikuſt õhtuni niiskete kaljurahnude ümber.

Siin on Donau allikad.

Siin jookſewad ſuurteſt ja kõrgeteſt uurimata grottideſt nimeta ojad ning langewad raskete koſkedena tundmatuisſe kuriſtikkudesſe.

Põliſed kuuſed ja ſammeldanud kaljud ripuwad kohutawate kuriſtikkude kohal, mille põhjas, koſeliſe jõe kaldal, lookleb kaelamurdew jalgtee.

Seal, walitſetud järskude mägede ringiſt ja iſe ka walitſedes ringkujuliſt orgu, kus põliſte karjaſtena elawad mõned inimliſed olewuſed, tõuſeb romantlik loſs kõrgete müüridega terawa kalju otſas, mille ümber keerleb imeline trepp. Taewa pilwed ja maa udu ſulawad ſeal ühte wiirudena, mida mäetuul kokku ja laiali ajab. See on Schwalzrocki loſs.

Baadeni linnaſt Freiburgiſt (Breisgaus) kuni Schwalzrocki metſiku oruni on kõige õigemaid, kuid mitte kõige raskemaid, teerada mööda umbes 50 kilomeetrit.

12. mail kell 12 Sainclair, Corſat ja Pilou lahkuſid Kolmariſt wäikeſe torpeedokujuliſe autoga, mis küll iſeäranis tore wälja ei näinud, kuid millel oli wäga hea mootor. Sainclair oli jälle muutunud kaubandusagendiks Heinz von Krafftiks. Corſat oli ka täieſti ümber riieſtatud ja kandis walehabet; teda wõidi nüüd wäga häſti Heinz von Kraffti ametiwennaks pidada. Pilou, kellel oli ſuurepärane moonutuſe and, mängis toredaſti helweetslaſe-autojuhi oſa, kes igal pool oli olnud ja tuhat ametit pidanud.

Corſat ja Pilou olid 1917. ja 1918. aaſtal ſõjawangidena Thüringis olnud, ſellepäraſt kõneleſid nad Sakſa keelt niiſama kergelt, kuigi mitte nii puhtalt kui Sainclair. 12./13. mai öö ſaatſid need kolm õnnekütti mööda ühes patriarkaalſes Freiburgi wõõraſtemajas. Nad puhkaſid ſeal täieſti wälja.

13. mail kell 8 läkſid nad jalgſi, häſti waruſtatud turiſtidena, Freiburgiſt wälja. Heinz von Kraft oli wõõraſtemaja peremehele ütelnud, et tema läheb oma ſõbraga üheks nädalaks huwireiſile Muſtale Mäele ja et nad autojuhi teenrina kaaſa wõtawad.

Mägedes aeg, mis üles minnes kaotatakſe, wõidetakſe alla tulles. Sel 13. mail Sainclair ja tema ſeltſiliſed käiſid ära 32 kilomeetrit ja jäid öömajale ühte wäikſesſe metsküla sſe, kus leidus wilets wõõraſtemaja.

14. mail kell 10 hommiku jõudſid nad harjale, mis ümbritſes Schwalzrocki ringi. See ring oli ſügawa kuriſtiku kaudu ühenduſes oruga, mis wiis Donau poole. Kuid ſee kuriſtik oli läbipääſematu, tema kaudu jookſid ainult Schwalzrocki ringoru ojad ja lumeweed. Et ſelle ringoru juure pääſeda, ſelleks pidid mehed tarwitama järske ja kõweraid teeradu, mis tulid Baadeni ja Wüttenburgi kaugetelt teedelt. Need teeraad olid pealegi wäga harwad ja wähekäidawad, ſeſt Schwalzrocki oru elanikud, keda umbes 30 oli, ei lahkunud peaaegu kunagi oma koduſt, ja nad nägid omas augus waewalt nelja wõõraſt nägu aaſtas.

— Wiimaks ometi oleme pärale jõudnud!.. hüüdis Jean de Sainclair, kui ta ſuure nõo keſkel Schwalzrocki loſſi muſta kalju otſas nägi.

Ta iſtus kiwimurru keſkele, ſelle augu kõrwale, mis oli juurepääſuks ringorgu Tema ſeltſiliſed tegid ſedaſama. Mingiſuguſt läikiwat asja ei olnud nende waruſtuſes ega riietes, mis olid kõik üheſuguſelt tumedad. Kiwidega ühte ſulades. olid nad loſſiſt ja oru üttideſt täieſti nägematud. Nad waatleſid kolmekeſi ſeda loſſi, mis oli juurepääſematu igaühele, keda ſinna ei oodatud, ja kuhu nad ſiiski kõik kolmekeſi tahtſid ſiſſe tungida järgmiſel ööl... See oli kindlustatud loſs. Tema wärawad olid rauaga wooderdatud ja müüriharjad elektriſeeritud kaabelitega waruſtatud. Loſſi kõige kõrgema torni otſas walwas ööd kui päewa iſeäraline mikrofoon. See mikrofoon regiſtreeris ja andis üle kõige wäikſemadki hääled, mis wiieſaja meetri laiuſelt ſelle loomuliku ja kunſtliku kaljumasſi ümber tekkiſid, kõwendades neid kümnekordſelt mitmeſuguſtes apparaatides, mis nõnda nimetatud „kuulamiſſaali" ſeintele olid üles ſeatud. See oligi ſee loſs, kus elas hirmus Lutſifer!.. Järelikult läks ſelleſt loſſiſt wälja ka ſee fluidum, mis oli kiuſanud Irene de Ciſerat'd, haawanud Mathias Narbonne'i, pooleldi ära kägiſtanud wäikeſe Henri Prillanti, ära minema ſundinud Laurence Paili, juhtinud Hedwigi ja tema kaaslaſi... Waheſt oli ſelles loſſis wangis ſeeſama Laurence Paili, ſee Laura, keda oli armaſtanud ja weelgi armaſtas Jean de Sainclair... wangis inimeſe näoga lemuuri demooniliſe lõbumaitſmiſe ja piinamiſe objektina!..

Öönägija wäriſes kärſituſeſt ja wihaſt, mis ſeda hirmſam oli, et ta neid pidi maha ſuruma. Ei olnud weel tulnud tund, et oma wihale waba woli anda. Kas ta tulebki?

Jean de Sainclair ootas ſeda tundi kõige oma tahte jõuga. Kuid waheſt on ſee ſalgduſline waenlane kawalam, tugewam, paremini ettewalmiſtatud kaitſeks, paremini waruſtatud tõrjeks ja kallaletungiks?...

Küünarnukid põlwedele toetatud, lõug ja paled kramplikud käte wahel, ſilmad pool kinni, kuid pingul ja liikumatud, nii waatles Öönägija Schwalzrocki loſſi.

Ta waatles teda kaua. See maikuu päew oli wäga ilus. Päikeſe kiirteſt lebiſtatud, puruks kiſtud, laiali aetud, õrenes udu, mis oru niiskeſt põhjaſt tõuſis, hiigla kalju-kolonni poolel kõrguſel ja lahtus täieſti, enne kui loſſi müürideni jõudis. Idatuul ajas laiali wiimaſed pilwed ja pühkis laieſti puhtaks taewa, mis nii ſinine oli, nagu muinaſjutus. Selles kewade nõiduſes, kus iſegi tumedad kuuſed haljaſte aaſade rõõmuſt näiſid oſa ſaawat, paiſtis Schwalzrocki loſs weel tumedamana, weel õudſemana . . .

Kulus kaks tundi. Mingit udu, ühtki pilwe enam. Päike ſeiſis peaaegu pea kohal.

— Corſat, Pilou, hakkame ſööma! ütles Sainclair poolſoſiſtades. Kuid lähme ſinna põõſaſte ja kaljude warju. See wäike tükk muru ſeal on wäga kohane pealelõunaſeks puhkuſeks. Meie peame ju ſiin öö tulekut ootama. On weel kaheksa tundi aega, mille jookſul meie kordamööda peame walwama ja magama, kui me üleüldſe wõime magada. Igaks juhtumiſeks peawad meie kondid wälja puhkama, ſeſt kas wõime teada, mis meid ees ootab? Meie ſööme mitu korda wäikſemal mõõdul, et ſeedimine meie keha lõdwaks ei teeks. Ja ſiis wõime ka kakskümmend neli tundi ſöömata olla. kui ſee tarwilik peaks olema... Siis weel, mu ſõbrad, pidage meeles ja harjuge ſelle mõttega, et ſeal ſelles loſſis, on ſurm. Ta ootab meid ſeal. Et meid tabada, wõtab ka kakskümmend mitmeſuguſt kuju... Siiski mu ſõbrad, ſiiski... kuid ma ütlen ſeda teile päraſt, kui hädaohu ſilmapilk käes... Nüüd ſööme, ſuitſetame ja puhkame natuke...

(Järgneb.)

—ooo—

kutſe walikſin mina omale — oli järgmiſed ſihid noorſoo poolt ülesſeatud: 34 protſ. õpilasteſt ſoowiwad kooliõpetajateks ſaada ja põhjendawad oma ſoowi järgmiſelt: „On wõimalik kõige rohkem üleüldiſe kaſuks töötada", „rahwa kaſuks töötada" jne. Põhjenduſed, mis ette toodud üleüldiſe kõrge aateliſe iſeloomuga. Satub ka ſamaſi põhjenduſi — „kooliõpetaja amet on huwitaw ſuwiſe waheaja päraſt". Teine ſoowitaw elukutſe on arstiteadus, misſuguſeſt ametiſt 12,5 protſ. meie noorſooſt unistawad. Motiiwid ſelleks on: „Rahwa kaſuks töötada", „et uut elu wastu wõtta" (naisarſt), „rawitſeda iſikuid põduruſeſt" jne.

Kolmas elukutſe, mis õpilaſed kätte ſaada ſoowiwad on — põllumehe elukutſe — 8 protſ. Motiiwid: „Kaſu tuua iſamaale", „wabas looduſes olla ja töötada" jne.

Teaduſemeesteks ſoowiwad ſaada 8 protſ., eeſtkätt paistab ſilma huwi ajaloo, keeleteaduſe, mõtteteaduſe ja alles nendele järgnewad matemaatika ja loodusteadus.

Kunſtniku tulewikuſt unistawad 7 protſ. Motiiwid: „kuulſaks ſaada", „luule wiib inimeſe kõrgele reaalſeſt ilmaſt!"

Inſeneridena näekſid oma elukutſet 7 protſ., juristidena — 4 protſ.

Nendele tähtſamatele elukutſetele järgnewad eeskujuliku perenaiſe elukutſe — 3 protſ., motiiwid, et „aus abikaaſa olla, elu iluſam ülesanne olla", — „naine ja ema — on püha", ja ka ſarnane motiiw ei puudu — „luua mehele minnes omale mugaw elu"; arstiteadus — 2 protſ., meremehi — 2 protſ., riigiametnikke — 2 protſ., ſõjamehi 1½ protſ., lauljaid — 1 protſ.

Nagu ſelleſt järeldada wõib, on noorſoo püüdmiſed aateliſed, elukutſe walimine kõrgemate ſihtidega ſeotud ja rehkendatakſe rohkem iſikliste kalduwustega ja majanduslised huwid ei mängi ſiin domineeriwat oſa.

Konwerents kestis eila päraſt lõunawaheaega kuni kella 11 õhtul ja jatkus täna kella 11.

——ooo——

Wäljamaalt.

Jälle uus kommisjon!

Sõjawõlgade tagaſimakſmiſe küſimuſe arutamine.

London, 26. märtſil. Reuter kuuleb Waſhingtoni ametlikkudeſt ringkondadeſt, et liitlaste ſõjawõlgade tagaſimakſmiſe küſimuſe arutamiſeks aſutatakſe ekſpertide kommisjon, kuhu kuuluwad riigiſekretäär Hughes, kaubandusſekretäär Hoover, waraſekretäär Mellon ja 2 teiſt liiget.

Läheda-Ida konwerents.

Sèvres'i lepingu muutmine.

ETA. London, 26. märtſil. Pariiſiſt teatatakſe ametlikult: Läheda-Ida konwerents lõpetas laupäewal tingimiste arutamiſe, millega kindlustatakſe **wäinade wabadus**. Samuti lõpetati ka rahaasjanduslis-te klauslite läbiwaatamine. Esmaspäewal arutab konwerents Thrakia küſimuſt ja hakkab läbiwaatama **Sèvres'i lepingu neid artiklid, mis puutuwad kapitulatſioonidesſe, Türgi ſõjawäe korrasſe ja ſandarmiwäe organiſatſiooni.** Loodetakſe, et homme alus leitakſe rahu jalaleſeadmiſeks Wäike-Aaſias. Otſusteſt telegrafeeritakſe ſiis Konstatinoopoli, Ateenasſe ja Angoorasſe, ja kui nad wastuwõtmiſt leiawad, ſiis töötatakſe wälja **uus leping, mis Sèvres'i lepingu aſemele ſeatakſe.**

Iiri küſimus.

ETA. London, 26. märtſil. Nagu Dubliniſt teatatakſe, jõuab ka Collins lähematel päewadel Londoni, et Briti walitſuſega Iiri küſimuſt arutada. Arwatakſe, et ka Ulsteri kabinett Briti walitſuſe kutſe wastu wõtab.

Abi tööta töölistele Inglismaal.

ETA. London, 26. märtſil. Briti walitſus otſustas tööta tööliste toetusſumma mitte wähendada. Aprilliſt 1922 kuni juunini 1923 annab riik 5.800.000 naelſterling. liſaabiraha. Abiraha koguſumma on 14.700.000 naelſterlingit.

Aeroplaan hukkunud.

Wiis reiſijat ſurma ſaanud.

ETA. London, 26. märtſil. New-Yorgiſt telegrafeeritakſe: Ameerika reiſijate aeroplaani hukkumiſeſt, millel 5 reiſijat Floriidaſt Bahamasſe ſõitſid. Ainult lendur on eluga pääſenud. Tema ſõnade järele olnud lennuk ſunnitud laskuma, ſeſt et mootoris wiga tekkinud. Kui aga tuul tõusnud, wajunud lennuk küljeli. Reiſijad **kukkunud merde**, kus **haikalad nad ära neelanud.**

—

Greeka walitſus liitlaste ettepaneku waherahu asjus tingimiſi wastu wõtnud.

London, 26. märtſil. Ruter. Ateenaſt teatatakſe: Greeka walitſus wõttis wastu liitlaste ettepaneku waherahu asjus Wäike-Aaſias, kuid teatawate tehniliste tingimistega ſõjaliſe ſeiſukorra ſuhtes. ETA.

Igaüks aidaku iſeennaſt.

London, 26. märtſil. Laupäewal arutas liitriikide ekſpertide eelkonwerents Genua konwerentſi ettewalmistuſeks rahaasjanduſe ja waluuta reformi küſimuſi. Ekſperdid otſustaſid ühehäälſelt, ei iga riik peab iſe abinõuſid otſima oma raha wäärtuſe tõſtmiſeks. Oodatakſe, et ekſperdid ſelle **otſuſe** homme oma walitſustele ette panewad. ETA.

Kolme internatſionaali ühine kongreſs.

„Populaire" teatel tuleb kolme internatſionaali **ühine kongreſs 20. aprillil Berliinis kokku.** ETA.

Weetõus tormide tagajärjel.

London, 26. märtſil. Tormide tagajärjel Aadria meres on Wenetſia laguunides weſi tõusnud, nii et Püha Markuſe plats järweks on muutunud. ETA.

Läti tulumaks.

ETA. Läti aſutawa kogu rahandus-eelarwe kommisjon wõttis wastu muudatuſte kawa progresſiiwſe tulumakſu kohta. Maks tulude pealt kuni 150.000 kuldfrangini arwatakſe wälja progresſiiwſe tabeli järele, mis kommisjoni poolt waremalt ſisſe oli antud. Tulumakſuſt wabastaw elamismiinimum jääb endiſeks — 12.000 kuldfranki; 1400 frangiliſe tulu juures wõetakſe tulumakſu 200 frangi pealt jne. Tuludeſt üle 150.000 kuldfrangi wõetakſe 36.692 kuldfranki ja peale ſelle 25 protſenti ſelleſt tulu ſummaſt, mis üle 150.000 kuldfrangi on. Maks taſutakſe iga aasta detſembrikuul. Tähtajaks ſisſemakſmata tulumakſu eeſt wõetakſe trahwi 1 protſent tulumakſu ſummaſt kuus.

Teated Wenemaalt.

Lahkhelid Moſkwa walitſewates ringkondades.

Moſkwaſt teatatakſe, et ühenduſes ſotſialistide-rewolutſionääride protſesſi ettewalmistuſega olla enamlaste juhtide wahel tekkinud õõrumiſed ja lahkhelid.

Trotski ja Buharin ning teiſed pahempoolſed kommunistid nõuawad uute wangistamiste toimepanekut ja kohtuprotſesſi arutuſele wõtmiſt ilma pikema wiiwituſeta, tähendades, et mitmesuguste organiſatſioonide palwed ja eeſtkoſtmiſed peawad jääma tähelepanemata. Tſhitſherin ja Lenin ſelle wastu arwawad, et Genua konwerentſi puhul ei ole mitte kohane üles tõsta ſotſ.-rew. protſesſi. Millega waieluſed lõpewad, on praegu teadmata. —ei—

Nõukogude Wene ametnikkude tegewuſt hakatakſe rewideerima.

„Prawda" teatab, et warsti olla oodata uut „puhastustööd", mis puutuda ſeekord kommuniste tähtſatel adminiſtratiiw-kohtadel. Kommunistide-bürokraatide tegewus tulewat rewideerimiſe alla. —ei—

Tööpuudus Wenemaal.

„Ekonom. Shiſn'is" ſeletab üks nõukogude töö-kommisſar. juhtiw liige, et Wenemaal olla oodata wäga ſuurt tööpuuduſt ſelle tõttu, et riikliſed tööstusaſutuſed on ſeisma pandud ja ametkondade koosſeiſud wähendatud. Detſembrikuul olla juba regiſtreeritud 200.000 tööta tööliſt.

Kuna 1921. aasta algul riik hoolt kandis 2.057.000 tööliſe eeſt mitmeſugustes tööstusettewõtetes, wähendatawat ſeda arwu weebruarikuus 1922. a. kuni 1.043.000, märtſikuus kuni 923.000, ja ſuwel koguni kuni 610.000 iſikuni. Raudteelaste arwu olla weebruarikuuni wähendatud 25 protſ. wõrra. Ainult üks oſa lahtilastud töölisteſt leidwat tööd riigi ettewõtetes ja eratööstusaſutustes. Ka maale tööliſi ſaata pole näljahäda tõttu wõimalik.

Nende andmete najal arwab autor wõiwat eeldada, et tööta tööliste arw aprillikuus tõuſeb 600.000 kuni 1 miljonini ja et tööliste wiletſa üldſeiſukorra tõttu tööpuudus ennaſt kõige raskemal kujul ſaab awaldama.

Punaſe internatſionaali ametiühiſuste täideſaatew komitee olla otſustanud, järgmiſt ametiühiſuste kongresſi Sakſamaal ära pidada. —ei—

Sõjaülemad nõuawad palka kullas.

„Golos Rosſii" teatel 23. märtſilt on Ukraina ſõjaülemate poolt Moſkwa nõudmine ſaadetud, et neile palka kullas makſetaks, ſeſt nõukogude raha olla oma wäärtuſe täiesti kaotanud. ETA.

Wene pagulaſed-töösturid ei tunnista enamlaste tehtud lepinguid.

Nagu „Posl. Nowosti" 21. märtſil teatab, olla Wene töösturid teadaandega eſinenud, et nemad iialgi ei tunnista lepinguid, mis enamlaſed teinud, püſides hirmuwalitſuſe abil wõimul. ETA.

Toiduainete hinnad Moſkwa turul.

Moſkwa turgudel olid 19. märtſil järgmiſed hinnad: nael musta leiba — 85.000 rbl., nael ſaia — 200.000 rbl., nael wõid — 650.000 rbl., nael liha — 250.000 rbl., nael ſuhkrut — 350.000 rbl., 10 muna — 400.000 nõukogude rubla. —ei—

——ooo——

Nõudke
Dr. Gentneri saapakreemi
Nigrin.

Tartu linnawolikogu koosolek 27. märtſil.

Juhatab alguſes wan. adw. Rüütli ja päraſt prof. Põld.

Päewakorda täiendatakſe wangimaja hoolekandja walimiſega ära astunud A. Simmi aſemele ja Kroonuaia t. 14 aſuwa maja müümiſega äraweedamiſeks.

Eelmiſe koosoleku protokoll wõetakſe wastu.

Teiſe punktina tuleb arutuſele

Inw. Jaska ja Inw. Kala proteſt

eelmiſel koosolekul toimetatud hääletamiſe kohta end. kõrtſikasſa ſummade tarwitamiſe üle, mis wolikogu poolt 20 hääle wastu, 15 poolt ja 10 erapooletuga rahuldamata jäetakſe.

Rewisjoni-kommisjoni 1921. a. tegewuſe aruanne

ühes linnawalitſuſe ſeletuſega kantakſe ette ja minnakſe päewakorras edaſi. Aruande toome teiſal täielikumalt.

Karskusſeltſide keſktoimkonna kiri alkoholi müügi asjus

wõetakſe **teadmiſeks. Keſktoimkond** kriipſutab **omas kirjas alla, et Eestis praegu** alkohol märgatawat oſa etendab meie omawalitſuste elus, mis nende rahaliſeſt kitſikuſeſt tingitud. Alkoholiſt ſaadud ſisſetulekuid ei peaks mitte eelarwe taſakaalu wiimiſeks tarwitama. Olewat ebaloomulik, et alkoholi müüjatele ja müügi kontrolööridele ſuuremat palka makſetakſe, kui kooliõpetajatele. Ei tohi milgi tingimiſel alkoholimüüjaile müüdud alkoholi määra pealt eritaſuna kaſuprotſenti maksta. Weel protesteeritakſe tſhekkide wäljaandmiſe korra wastu, mida keſktoimkond mitte õiglaſeks ei loe. Soowitatakſe, et omawalitſuſed kohaliſed keeluſeaduſed makſma panekſid.

Linnaga ühendatawa maa-ala ſuurus

on uuesti kontrolleeritud andmete järele kokku 1177,96 tiinu. Nimetatud maa-ala wõetakſe linnawalitſuſe ettepanekul wolikogu poolt linna adminiſtratiiw-piirkonda üles. 31. okt. 1921. a. andmete järele oli ſee maa-ala 1169,94 tiinu ſuur.

Tartu kõrgemale muuſikakoolile määratud toetuſe wäljaandmine.

Linnawolikogu otſuſe järele 22. detſ. 1921 wõeti 1922. a. linna eelarwesſe 200 tuhat marka toetuſena Tartu kõrgemale muuſikakoolile, mida ſiis wõib wälja anda, kui linnawalitſus eſineb wolikogule täieliku kawaga nimetatud muuſikakooli kohta. Eesti helikunsti ſelts ja A. Nieländeri muuſikakoolid on erateel ühinenud nimega Tartu kõrgem muuſikakool. Kooli põhikiri on hariduſministeeriumi poolt kinnitatud. Selle põhikirja järele on määratud kooli õpemakſuſt, koolile määratud toetusrahadeſt ja kingitusteſt kui ka kooli nimel toime pandud ettewõteteſt ſaadud ſummad ning nende ſummade arwel omandatud waranduſed moodustawad kooli eriwaranduſe. Kooli eriwaranduſe kaſutamine ja üksikute kaſutamiſeks mitte kohaste asjade wõõrandamiſe üle otſustab kooli majanduſe-nõukogu, mis koos ſeiſab koolijuhatajaſt, üheſt kunsti-nõukogu poolt walitud eſitajaſt, Tartu linnawalitſuſe eſitajaſt ja muudeſt eſitajateſt, kes koolile jooksma aasta kulude katmiſeks toetuſt annawad wähemalt kulude 10% ſuuruſes. Kooli likwideerimiſe puhul läheb kõik tähendatud warandus üle uuele Tartus awatawale muuſikakoolile.

Sellepäraſt otſustab wolikogu linnawalitſuſe ettepanekul linna 1922. a. eelarwesſe wõetud toetuſt 200.000 marga ſuuruſes Tartu kõrgemale muuſikakoolile käesolewa aasta jooksul wälja anda.

Õlleladu aſutamiſe palwe

Holmi tän. nr. 22-a, mis Aug. Pauni poolt ſisſe antud, lükatakſe tagaſi, ſeſt et Tartus juba neli õlleladu olemas on.

Wangimajade hoolekandjaks

walitakſe lahkunud A. Simmi aſemele K. Luik.

Weel otſustatakſe linnawalitſuſele luba anda, Kroonuaia tän. nr. 14 olewat maja enampakkumiſe teel äraweedamiſeks ära müüa ja ſel teel tänawat laiendada.

Sellega lõpeb koosolek kell 8½ õhtul.

H.

——ooo——

Tartu Eesti Põllumeeste Seltſi peakoosolek

peeti pühapäewal, 26. märtſil, Tartus ära.

Koosoleku awab prof. J. Mägi.

Tartu Eesti põllumeeste ſelts on üks wanemateſt ning wõib tänawu 52 aastaſe tegewuſe peale tagaſi waadata. Praegu töötab ta ſamaſugustel rasketel tingimistel, kui aſutamiſelgi. Käesolewal aastal ſaab üks ſeltſi aſutajateſt liigeteſt, nimelt Jaan Grünfeldt 75 aastat wanaks, kes wahetpidamata ſeltſi aſutamiſeſt ſaadik ſeltſi eluſt on oſa wõtnud kui ka mujal ſeltſides agaralt tegutſenud. Juhatus, tema teenuſi hinnates, et otſustanud, teda auliikmeks walida. Senini oli ſeltſil üks auliige — Jaan Tõnisſon.

Juhatuſe otſus kinnitatakſe ja otſustatakſe kolmeliikmeline ſaatkond ſellekohaſe aadresſi edaſiandmiſeks J. Grünfeldti juure ſaata.

Põllutöönäituste tähtſuſt hinnates, on juhatus püüdnud teha mis wõimalik. Praegu töötatakſe wälja auhinna mõiſtmiſe korda. Põllutööministeeriumiſt on ſaadetud ſelle kohta põhimõtted, millega kommisjon ka rahul on. Näituſele ülesandmiste wastuwõtmiſeks tahetakſe wastuwõtjate wõrku luua, enne on ſee olnud, kuid nüüd häwinenud; ſelles ſuhtes on pööratud mitmete iſikute poole, mis loodetawasti ka tagajärgi annab. Endiſe mitme wastuwõtmiſe wastu Tartus on nüüd ainult üks awatud — näituſe büroo Tartu maakonnawalitſuſe juures. Aineliſe toetuſe ſaamiſeks on paljude aſutuste ja ſeltſide poole pööratud.

Ülikooli põllumajandus-teaduskonna dekaan A. Nõmmik olla teatanud kawatſuſeſt, Eesti fosforiidiga wäetamiskatſeid korraldada. Selleks wõiks kuni 10 põllumeeſt üles anda, kes eneste põllul ſeda ſoowiwad teha lasta. Wäetisaine antakſe makſuta, ſamuti ilma taſuta ſaadetakſe katſete korraldaja. Katſealaks tuleks igal põllumehel 1—1½ wakamaad anda. Nagu kawatſetud, tehakſe katſeid ſuiwiljadeſt kaeraga ja taliwiljadeſt niſu ja rukiga. Talud, kus ſoowitakſe katſeid teha, ei tarwitſe tingimata Tartu läheduſes olla.

——ooo——

Tallinna puuturg.

Läinud nädalal näis Tallinna puuturg wõrreldes eelmiſega elawamaks muutunud olewat. Nõudmine puude järele kaswas, millega ka puude hindade tõuſu wõiks ſeletada. Nõuti kaſepuude koormaſt 1100 kuni 1300 m., lühemateſt 800—1000 marka. Männipuude koorem: pikad 800—1100, lühemad 700—850 marka, ſegapuud pikad 750—1050 marka, lühikeſed 650—900 mk.

Linna puuhoowis paistis puude nõudmiſes wähem elawuſt olewat, kui eelmiſel nädalal. Küſiti kaſkede ſüllaſt pikkeſt 2400 kuni 2700 marka, lühemad 1800—2100 mk., männid pikad 2200—2500, lühikeſed 1400 kuni 1500 marka. -L—

——ooo——

Rahwamajandus.

Maailma kaubanduſe wähenemine.

Alamalſeiswad arwud näitawad, kui palju tähtſamad kaubitſejad maad 1920. ja 1921. a. kaupaſid on ſisſe ja wälja wedanud. Arwud tähendawad naelſterlingid ja neil on lõpult kolm nulli ära jäetud. Lugeja liſagu need juure.

	Sisſewedu		Wäljawedu	
	1920	1921	1920	1921
Inglismaa	1,501,412	827,678	1,007,678	518,[illegible]61
Ameerika . .	907,921	[illegible]90,157	1,242,477	721,325
Prantſusm.	1,520,561	633,341	785,9[illegible]2	634,506
Holland . .	20 ,118	142,125	103,323	87,599
Belgia . .	382,572	30[illegible],081	256,869	217,663
Helweetſia .	127,019	68,041	103,351	53,631
Briti-India	236,632	215,315	221,724	158,024
Austraalia .	102,396	96,531	97,555	88,585
Lõuna-Aafrika	74,919	47,009	35,691	16,122
Egiptus . .	77,353	42,035	73,950	19,578
Kanaada . .	125,134	126,531	174,006	113,038

Siinjuures peab meeles pidama, et kaubad on märkſa odawamaks läinud ja ſee oma oſa hinnaſummaſid wähendab. Peab ſiiski järeldama, et kaupaſid ka nende mõõdu järgi wähem on üheſt kohaſt teiſe weetud.

Maailma wiljaturult.

Wiimaſel ajal kõikuſid Ameerikas wiljahinnad. Arwatakſe, et Euroopa uuesti palju oſtma on hakanud ja ſee hinnad tõusma ajab. Kui palju Inglismaa niſu tarwitab, ſee on teada. Inglismaa oſtmiſed ſiin mõjunud ei ole. Euroopa mannermaaſt ei ole teada, kui palju ta weel kuni uue lõikuſeni tarwitab. Mõnede teadete järele on Sakſamaa palju wilja oſtnud ja arwatakſe, et ta ſeda oſalt edaſi müüa tahab. Wenemaaſt on teada, et temale hulk wiljalaewu tulemas on. Oſalt on ſee wili ostetud, oſalt abiandmiſeks ſaadetud.

Argentiina on tänawu 1. jaanuariſt ſaadik enam kui kolm korda niipalju niſu laewadele laadinud kui läinud aastal ſelſamal ajal. Inglaste arwamiſe järele on Argentiina niſuſaak ſuurem kui hinnatud. Kudas aſi ·Westi on, ei ole teada.

Läti-Sakſa kaubalepinguſt.

Nagu juba warem teatatud, on Läti-Sakſa läbirääkimiſed majanduslike lepingu asjus kokkuleppele wiinud ja leping tuleb mõlema riigi parlamendis kinnituſele. Läbirääkimiste käigu kohta teatab „O.-E. M." et Sakſamaa eſitajad Sakſamaale enamõigustuſi ſeiſukohta on nõudnud. Läti ſaatkond oli nõus, Sakſamaale enamõigustuſt lubama, aga ei olnud walmis ſarnaſeid õiguſi andma, kui teistel Baltimere riikide Lätis on. Lätlaſed ſoowiſid Sakſamaalt kaubakrediiti. Seda lubati, aga mitte Sakſa walitſuſe, waid Sakſa eraäride poolt. Need ärid astuwad Läti äridega, kes krediit tarwitada mõtlewad, ühenduſesſe. Krediidi ſuurus määrati poole miljardi Sakſa riigi marga peale kindlaks.

Ingliſe kapitaal Läti tööstuſes.

Läti lehtede teatel tahawad Ingliſe ettewõtjad Riiga ſuure tekstiilwabriku aſutada. Inglastel on nõu 600.000 naela ſterlingit ſelle wabriku ſisſe panna. Läti kapitalistid wõtakſid aſutamiſeſt oſa.

Toiduainete hinnad Riias.

Lihahinnad on tõusmas, iſeäranis paremat ſeltſi weiſelihal, teatab „Rig. Rundſh." 22. märtſil. Piimaſaaduſed on odawamaks minemas. Paremat ſorti wõi makſab 50—60 rub. nael.

Soome messele,

mis tänawu ühes põllumajanduſe näituſega Tamperes 21.—30. juunil ära peetakſe, lastakſe kuuldawasti ainult Soomemaa ettewõtteid asju wälja panna.

Kuſt Leedu ostab.

Läinud aastal on Leedu Eestiſt 610.819 Sakſa marga eeſt kaupaſid ſisſe wedanud.

Kõige rohkem on Leedu Sakſamaalt omale kaupaſid toonud, nim. 70% kõigiſt ſisſeweoſt.

Leedu tollitariifis

on tolliraha määrad, mida ſeni puudade pealt wõeti, kilogrammide peale ümber arwatud. Ühes on ka wäljaweo tolliraha ſuurema hulga Leedu kaupade pealt tõstetud.

Wenemaal „rahanälg".

See kostab kui nali, aga majandusteadlaſed räägiwad ſelleſt kui tõeasjaſt. Wenemaal on praegu üle 40 triljoni rubla paberiraha käimas, aga nende wäärtus on umbes 450.000 korda wäikſem kui enne ſõda ja ſellepäraſt on õieti ainult umbes 90 miljoni rubla liikumas, kuna enne ſõda 2½ miljardi oli. Nii on raha ta wäärtuſe järele 28 korda wähem kui enne ja ſelleſt tuleb, et paberiraha paljuduſeſt hoolimata rahaſt puudus tuntakſe olewat.

Wene kaſukanahkade jant.

Leipzigis pidi 20. märtſil nõuk. Wene walitſuſe korralduſel ſuur hulk kaſunahku enampakkumiſe teel müüa pakutama. Oksjon jäi pidamata ja nagu nüüd teatakſe, ſellepäraſt, et Leipzigis kohus müügi ära keelas, ſeſt Wene kaubandusühiſus Kopenhagenis oli teatanud, et need nahad, mis Leipzigis tahetakſe ära müüa, tema päralt on. Iſeloomulik!

Postiraha kõrgendamine nõuk. Wenes.

Hiljutiſe postiraha kõrgendamiſe järele makſab nüüd Wenemaal poſtkaart wäljamaale 6000 rubla ja kiri 15.000 rbl. Tähtkirjade eeſt tuleb peale ſelle 15.000 rubla kinnitusraha maksta.

Wene kuld maailmareiſul.

Wäljamaa lehtede teatel jõudſid hiljuti kümme wagunitäit Wene kulda Stokholmiſt Kristianiasſe.

Wene metallraha lastakſe Sakſamaale.

Uue määruſe järele lastakſe Wene kuld- ja hõberaha Sakſamaale ſisſe wiia.

Tööpalgad Sakſamaal.

Elukallidus kaswab Sakſamaal alaliſelt ja ühes ſellega tõuſewad ka tööliste palgad. Sakſamaa ſtatistika komitee häälekandja „Wirtſchaft und Statiſtik" teatel tulewad palgatariifides peaaegu iga kahe kuu järele muutuſed. Nii on metallitööliste palkaſid wiimaſe kolme aasta jooksul kümme korda, ehitustöölistel aga ſelleſama aja jooksul kolmteiſt korda muudetud. Palgad tõuſid iſeäranis läinud aasta lõpul, kui Sakſa mark langes. Omapärane nähtus on, et õppimata tööliste palk rohkem on tõusnud, kui õppinud töölistel. Õppinud metallitööliſed ſaawad näit. 14,9 korda ſuuremat palka kui enne ſõda, õppimata tööliſed aga 19,4 korda. Ehitustöölistega on lugu niiſama. Wõrdlemiſi Eesti oludega makſetakſe Sakſamaal wähe palka. 1. ja 2. klasſi õppinud poismees tööliſed metallitööstuſes ſaawad nädalas 495 marka 23 penni, õppimata tööliſed aga (5. klaſs) 455 m. 70 p. nädalas. Naiſemees tööliste palk on õppinuil 634 m. 73 p. ja õppimatadel 595 m. 20 penni nädalas.

Belgia kaitſeb ennaſt Sakſa kaupade eeſt.

Belgia rahwaſaadikute koda on ſeaduſe wastu wõtnud, mis Sakſamaalt Belgiasſe weetawate kaupade tolli ſuurendab.

Tſheho-Slowakkia ſuhkur.

Läti lehtede teatel kawatſeb Tſheho-Slowakkia ſuurema hulga ſuhkrut Wenemaale ſaata.

Tſheho-Slowakkia kergendab kaupade wäljawedu,

nagu wäljamaa lehed teatawad. On ka jälle mitmed kaubad, mida lubata ja tollita wõib wälja wedada, nimekirja wõetud.

Poola rändawad näituſed.

Poola lehtede teatel on Poolamaal ſelts aſutatud, kes Poola tööstuſeſaaduste näituſi wäljamaadel korraldama hakkab. Tänawu kewadel kawatſetakſe mitmetes Wene linnades näituſed korraldada. Ka Lääne-Euroopas tahetakſe niiſuguſed näituſed pidada.

Norra nõudmiſed Wenemaa wastu.

Norral on umbes 300 miljoni kroont Wenemaa käeſt nõuda. Niipalju on Wenemaa Norra kodanikkudele kahju teinud, kaupaſid, wäärtpaberid jne konfiskeerides.

Puuwillaſaak Ameerikas wäike.

Waſhingtoni teadete järele on 1921./22. aasta puuwillaſaak 7.953.000 balli à 500 naela. Eelmiſe aasta ſaak oli 13.440.000 balli ja enne ſeda üle 11 miljoni balli.

* * *

Neljas üleriikline tööstuſe kongreſs Tartus.

(Järg.)

Kaubandus - tööstuskoja ſeaduſe eelnõu kohta eſines kõnega herra A. Tõnisſon Tallinnaſt ja tähendas, et juba aruanneteſt kohtadelt ja ühtlaſi ka E. T. Ü. liidu tegewuſe kohta ettekantud aruandeſt ſelgus, et üheks ſuuremaks paheks, mis tööstuſeettewõtjaid takistab mõjuwalt oma huwide eeſt wäljaastumaſt, on leige ja lodew oſawõtmine organiſatſioonideſt. Jäädakſe eemale ja ei taſuta liikmemakſuſid. Kui aga kaubandus-tööstuskoja ſeadus ſaaks wälja antud, ſiis oleks ſee pahe ſuurel mõõdul kõrwaldatud. Selle ſeaduſe põhjal on iga tööstuſeettewõtja, kes patendi wõtab, ſunduslikult tööstuſekoja liige olema, olles kohustatud ſelle heaks teatud makſu maksma jne. Wäljamaal on kaubandus - tööstuskojad peaaegu igas riigis. Neid hakati aſutama juba läinud aastaſaja eſimeſel poolel. Edaſi tutwustas kõneleja koosolejaid ſellega, missuguſed need kojad wäljamaal on ja missugune ta kokkuſeatud ſeaduſe kawa järele Eestis ſaab.

Eelkõneleja ſeletuſi täiendab weel prof. Kink. Kaubandus - tööstuskoja eesmärk on ettepandud ſeaduſe eelnõu järele: a) ühendada autonoomſetel alustel Eesti wabariigi piirides kaubandus - tööstuſe alal tegewuſes olewaid iſikuid ja ettewõtteid kaubanduſe ja tööstuſe üleüldiste ja eritarbete ning huwide eſituſeks ja kaitſeks, kui ka kaubandus - tööstusliku tegewuſe korraldamiſeks riigi huwidele wastawas ſihis; b) kaubanduſele ja tööstuſele üleüldiskaſulikkude aſutuste (raamatukogud, kutſekoolid, kurſuſed) aſutamine, ülespidamine ja toetamine; d) walitſuſe, omawalitſuſe ja ſeltskondlikkude aſutuste kaaſaaitamine kaubanduſe ja tööstuſe edendamiſeks ja korraldamiſeks tarwisminewate abinõude otſimiſel ja tarwituſelewõtmiſel, faktiliste teadete kogumiſe ja teadaandmiſe teel kaubanduſe ja tööstuſe wahekorraſt kogu Eestis ehk tema mõnes oſas, ettepanekute eſitamine ja oma heakſarwamiste teatamine. Koda ſeiſab koos kindlaks määratud arwuſt liikmeteſt ja nende kandidaatideſt, keda 3 aastaks walitakſe iſikuteſt, kellel kaubandus-tööstuskoja liikmete walimiſe õiguſed on, misjuures koja liikmete arw wähemalt 20 ja kandidaatide arw wähemalt 8 peab olema. Walimiſeõigus on kõigil, kes tööstuſe ehk kaubanduſe äritunnistuſe on wõtnud, kui ka kõigil riigi ja ſeltskondlikkudel aſutustel ning omawalitſustel, kellel olemas otſek. makſ. ſead. § 447 pp. 1 ja 2 ettenähtud ettewõtted. Koja walimine ſünnib neljas — ſuurkaubanduſe, keſk- ja wäikekaubanduſe, ſuurtööstuſe ning keſk- ja wäiketööstuſe kuuriates. Sellele wastawalt jaguneb ka walitud koda nelja ſektſiooni. Iga ſektſioon ajab iſeſeiswalt asju, mis põhikirja põhjal tema wõimkonda määratud. Selleſt wõimkonnaſt üleulatawate küſimuste otſustamiſeks üksikute ſektſioonide peakoosolekud kaubandus - tööstuskoja liikmete ühiſeks koosolekuks ühendatakſe, kus igal ſektſioonil ainult üks hääl on. Küſimuste otſustamine, mis ſektſioonide häälteenamuſt ei ſaa, läheb koja nõukogu kätte; nõukogus on igal ſektſioonil ühewõrra hääli. Koja ülespidamiſeks makſawad kõik, kellel koja liikmete walimisõigus, ſunduslikku äri põhimakſu. See maks ei tohi üle nelja protſendi tõusta maksjate poolt makſetawaſt riigi ärimakſuſt. Koda käib kaubandus - tööstuſe miniſtri alla.

Läbirääkimistel, mis üleüldiſelt ſelgitawat laadi kandſid, leidis kaubandus - tööstuskoda poolehoidmiſt. Wõeti wastu järgmine reſolutſioon: Ära määrates kaubandus-tööstuskoja ſeaduſe eelnõu kawa, leiab kongreſs, et meil kaubandus-tööstuskoja aſutamiſe järele tungiw wajadus on, ning meie kaubanduſe ja tööstuſe edu wäga ſuurel mõõdul kõne all olewa koja rutuliſeſt ellukutſumiſeſt oleneb ning otſustab wabariigi walitſuſt paluda kaubandus - tööstuskoja ſeaduſe kõige kiiremas korras eſitamiſt Riigikogule. Ühtlaſi awaldab kongreſs ſoowi, et walitſus kõne all olewasſe ſeaduskawasſe põhimõtte üles wõtaks, et ilma kaubandus - tööstuskoja heakſarwamiſeta ükski kaubandusſe ja tööstuſesſe puutuw ſeaduſe eelnõu Riigikogule ei ſaaks eſitatud.

Sellega lõppes koosolek eſimeſel kongresſi päewal kell 7½ õhtul.

Teine kongresſi päew.

Teine kongresſi päew algas kell ½11. Eſimeſena eſines kõnega herra A. Tõnisſon Tallinnaſt aine üle:

„Kutſehariduſe küſimus".

Kõneleja arwates ei ole wiimaſe kolme aasta jooksul, mis Eesti wabariik keſtnud, kutſehariduſe heaks peaaegu mitte midagi ära tehtud. Gildid, mis warem kutſehariduſe eeſt hoolitſeſid, on kaotatud ja koht on tühjaks jäänud. See on ſuureks puuduſeks. Suurte raskustega on õpilaste pidamine ſeotud. Praeguste ſeaduste ja määruste järele ei taſu end õpilaſed majanduslikult ja ſellepäraſt ei peeta neid mitte. On aga tarwis majanduslikult lugewaks ſaada. Selleks peawad tööſturid tööstuſt kui ka iſeendid ſpetſialiſeerima; peab ſpetſiaalhariduſe tõſtmiſe eeſt hoolt kandma. See waade, et meil wana Wene mõjul ſpetſialiſt-töölist austada ei taheta, peab kaduma. Siis leiab kõneleja, et haridusministeeriumi poolt aſutatud kutſekoolid oma ülesannet ei täida, nad lähewad liiga kalliks ja et kutſehariduſe peale antaw ſumma minimaalſelt piſike on. Üleüldiſelt annawad meie praeguſed koolid elule mittewastawalt üleüldiſe hariduſega iſikuid liiga palju, kuna ſpetſialiste koolideſt wäga wähe tuleb. Tekib ſuur ülejääk ühel pool ja ſuur puudus teiſel pool. Peab kaduma ſee lai wahekord, mis praegu tööliſe - ſpetſialisti ja haritlaſe wahel. Peaks aſutatama koolide juure tööstuſeklasſid.

Õppidatahtjaid olewat küllalt, kuid tööſturid ei ſaa neid õppima eelpool nimetatud põhjustel wõtta. Tööſturid wõiwad õpilaſi ainult ſiis pidada, kui nad teawad, et õpilane weel teiſe, kolmanda ja waheſt ka neljanda aasta meiſtri juures wiibima ſaab. Õpetamiſt tuleb korraldada tööſturite abiga käſikäes kutſekoolidega. Lõpuks tähendab kõneleja, et tööſturid meie haridusministeeriumilt kutſehariduſe tõſtmiſeks rohkem nõuawad, kui ta praegu ſelleks annab.

Enne läbirääkimistele aſumiſt kõneleb weel L. Hanberg Tartuſt

tööstuſe tõſtmiſe küſimuſe üle.

Ta toetab eelmiſt kõnelejat peajoontes. Arwab ühtlaſi, et kutſekoolid ei päästa tööstuſi õppinud tööliste puuduſeſt. Ta toonitab, et tööstuſeaſutustel peab wõimalus olema õpilaſi waba kokkuleppe järele õppima wõtta. Praeguſed ſeaduſed aga ſeda ei luba. Sellepäraſt on waja neid ſeaduſi wastawalt muuta.

Elawatel läbirääkimistel wõtawad ſõna herrad Urbel, Kesker, Kiiwet, Luterus, prof. Kink, haridusministeeriumi eſitaja akadeemik Poleſtſhuk jne.

Urbel ſoowitab kutſekoolidele antawat toetusſummat ennem töökodadele õpilaste õpetamiſeks anda. Õpilaſed ei peaks eſimeſel aastal mitte palka ſaama. Herra Kiiwet rõhutas, et riik ei ſuuda niipalju kutſekooliſid aſutada, nagu ſeda waja läheb. On kawatſuſel ainult mõned kutſekoolid riigi kulul awada, mis eeskujuks wõikſid olla. Soowitaw oleks, et kutſekoolide õpilaſed ühtlaſi ka eratöökojas töötakſid, nimelt päewa, kuna teoreetiline õpetus õhtul õhtuklasſides kestaks. Niiſugustele õpilastele tuleks lõpetamiſe korral kutſetunnistuſed wälja anda. Herra Luterus Tallinnaſt ſeletab, et alguſes kutſekoolide ülewalpidamine küll kalliks läheb, kuid päraſt taſuwad nad endid peaaegu ära nende õpilaste tööde müümiſe kaudu, mis õpilaſed koolis walmistawad. Tutwustab koosolijaid Tallinnas aſuwa kutſekooli õpetamiskawaga lähemalt. Haridusministeeriumi eſitaja Poleſtſhuk toonitab, et haridusministeerium kutſekoolide awamiſega wäga ettewaatlik on. Ta kawatſeb weel ainult ühte niiſuguſt kooli Tartus awada. Haridusministeerium ei looda ka iſe, et need koolid tarwiliſe arwu wäljaõpetatud tööliſi annaks. Herra Kanberg Tartuſt nõuab, et töökodadele õpilaste õpetamiſes ſamad õiguſed antaks, mis kutſekoolidelgi. Mõnelt poolt nõutakſe käſitööstuſe kaitſeſeaduſe rewideerimiſt, misläbi loodetakſe asjasſe paranduſt tuua. Prof. Kink ſoowitab anda wõimaluſt tööstustele õpetada õpilaſi praktiliſelt, kuna haridusministeerium peab hoolt kandma õhtukoolide awamiſe eeſt, kus teoreetiliſt hariduſt antaks. Tuleb muuta töökaitſe ſeadus wastawalt ajale. Herra Kesker nõuab, et õpilaſi tulumakſu määramiſe juures arwesſe ei wõetaks. Wõetakſe wastu waieluste lõpul järgmine reſolutſioon: Kutſehariduſe küſimuſt mitmekülgſelt läbiarutades leiab kongreſs, et walitſus kutſehariduſe korraldamiſel meil läinud aasta kongresſi otſuſed tähelepanemata on jätnud ja otſustab walitſuſe ees eſineda tungiwa ſoowiawaldusega:

1) et kutſeharidus kindlale aluſele rajataks ja wõimalus loodaks õpilastele praktiliſt õpetuſt tööstuskoolide aſemel töökodades ning teoreetiliſt õpetuſt walitſuſe poolt tööſturite organiſatſioonide kaastegewuſel korraldawates õhtukoolides omandada,

Päewaudiſed.

Koolidirektorite konwerentſi teine päew.

Täna algas konwerents kell 11 hom. Juhatas haridusminister H. Bauer.

Jatkati eetiliſe diſtſipliini tõſtmiſe küſimuſe läbiarutamiſt, mis nagu ſelgub, üheks tähtſamaks konwerentſi punktiks on kujunenud. Läbirääkimisteſt wõeti wäga elawalt oſa ja waieluſed keſtſid weel kella 1 ajal edaſi.

Haridusministeeriumi poolt eſitatud põhimõtteid wõeti peajoontes wastu järgmiſed:

1) Õpetajate kaswatawat mõju tuleb tõsta ſes mõttes, et õpetaja ei ole mitte ükſi dotſent, waid wähemalt ſamal määral ka pedagoog.

2) Kõlbluſe õpetuſt ei tule mitte ainult uſuõpetuſe, waid ka kõigis tundides läbi wiia, iſeäranis aga emakeele, ajaloo, koduloo ja kodanikuteaduſe tundides.

3) Õpilaste juures tuleb tõsta rohkem autoriteeti paleusliste iſikute wastu.

4) Koolides on ſoowitaw korraldada 1—2 korda nädalas, wõimaluſe järele õpetöö algul, kõneſid elu wäärtusliste küſimuste üle, milleſt oſawõtmine kõigile õpilastele ſunduslik.

5) Siſemiſe formaalſe diſtſipliini peale tuleb iſeäranis rõhku panna ja aukartuſe tundmuſt kaswatada õpetajate, wanemate, ſeltskonnategelaste ja terwe ümbruskonna wastu.

6) Iſikute wastu, kes end. Eesti riigi wastaſelt ülewal peawad, tulewad kõige kategoorilisemad abinõud tarwituſele wõtta, õpetajaid aga, kes ſes mõttes töötawad, kooliſt tagandata.

Järgnewad mitmed täienduspõhimõtted. Wõeti wastu muu ſeas Kukſi ettepanek, et koolide ruumid tulewad ehtida tähtſamate tegelaste piltidega ja kujudega.

Iſeäraliſt tähelepanu teenis ajakirjanduſe mõju õppiwa noorſoo ſeas ja ajakirjanduſe ülewalpidamine koolitegelaste juhtiwate jõudude wastu.

Tunnistati tarwilikuks ſeiſukoht, et ajakirjandus ärgu laotagu ebakorrektſeid teateid õpetajate ega haridusjuhtide kohta.

„Eesti pank" kawatſeb 1000, 5000 ja 10.000 margaliſi pangatähti wälja lasta.

Pangatähed trükitakſe arwatawasti Sakſamaal.

„Eesti panga" direktor E. Aule on Sakſamaale ſõitnud, et ſeal läbirääkida 1000-, 5000- ja 10.000-margaliste pangatähtede trükkimiſe asjus, mida „Eesti pank" wälja anda kawatſeb.

Uute pangatähtede wäljaandmiſe tarwidus tundub iſeäranis ſelle tõttu, et nüüd ſuuremad operatſioonid tehakſe wilja, kartulite, liha j. m. wäljaweoks. Wälisraha tuleb ſelle tõttu ka ſuuremal arwul ſiſſe.

Pangatähtede trükkimiſt on ſunnitud wäljaspool ette wõtma ſellepäraſt, et meie riigitrükikojal ruumipuuduſel wõimalik et ole oma uuſi maſinaid üles ſeada, ſeniſed maſinad on tegewuſel uute wahetustähtede trükkimiſega, mida ſeniſe peenema raha wastu ümberwahetatakſe.

Läbiotſimine lätlaste poolt Eesti pinnal.

24. märtſil pani Läti politſei Eesti Walgas, Matuſeaia tän. pr. L. juures läbiotſimiſe toime. Selleks otstarbeks tuli Läti politſei ühes ſõduritega üle piiri läbi traataia. Läbiotſimiſe põhjuſed teadmata. Läbiotſijad on ligi wõtnud kaks kulduuri, kuldſõrmuſed ja 10 Wene kuldraha. Sündmuſe üle on protokoll tehtud politſei poolt ja ſellele ſeaduslik käik antud. Lex.

Raudteeametnikkude teenistuſe wõtmiſe ja ametiſt wabastamiſe kord on nüüd teedeministeeriumis rewideerimiſe alla wõetud. Arwatawasti muudetakſe teda mitmeti. Wiimaſel raudtee jaamaülemate abide kongresſil Tartus oli ſee küſimus arutuſel.

2) et õpilaste õpekohustus töökodades ja wabrikutes maksma pandaks ning kõikide õpilaste, tööliste ja tööstusettewõtjate tegewus wastawate tööstusettewõtjate keskorganiſatſioonide poolt wäljaantawate tööoskuſe tunnistuste peale oleks rajatud,

3) töökoja juhataja peab ametitunnistuſega warustatud olema,

4) et tööstusministeerium eelpool nimetatud kawatſuste elluwiimiſeks kontaktis haridusministeeriumiga ja wastawate ſeaduſeprojektide wäljatöötamiſele kõige kiiremas korras asuks.

—ooo—

Monarhistline (?) ſalaorganiſatſioon Tallinnas awalikuks tulnud.

Organiſatſiooni eesmärgiks olnud Eesti-Wene waheliste kokkupõrgete prowotſeerimine.

Poola ajakirjanduſe büroo teatel on Warſſawis tabatud organiſatſioon, mille ülesandeks oli Poola-Wene waheliſi kokkupõrkamiſi wälja kutſuda. Samaſugune organiſatſioon on ka Lätis ja Eestis tabatud.

Kõigi nende organiſatſioonide tegelaſed näiſid juhitud olewat Sakſamaal aſut. Wene monarhistide ringkondade poolt. Selle juures on aga tundemärgid olemas, nagu oleks ſiin tegewuſes ka kommunistline kapitaal.

Tallinnas awalikuks tulnud organiſatſiooni tegewuſe kohta loodame homme täielikka teateid tuua ſellekohaſe ametiaſutuſe andmete põhjal.

Wälismaa ajalehtede tellimine.

Ka Eesti-Rootſi postiaſutuste wahel wastastikuſe ajalehtede tellimiste wastuwõtmiſe kohta kokku lepitud.

Tänini oli ühelt poolt Eesti ja teiſelt Soome-, Läti-, Sakſa- ja Prantſusmaaga wastastikuſel postkontorite wahetalituſel ajakirjanduſe tellimiſe operatſioon korraldatud. Nüüd on ſama operatſiooni ſiſſeſeadmiſe üle ka Rootſi postiwalitſuſega kokku lepitud. Rootſi postiaſutuſed awawad Eesti ſuuremate ajalehtede peale tellimiste wastuwõtmiſe ſ. a. 1. aprilliſt. Eesti postkontorid awawad Rootſi ajalehtede tellimiſed ſamuti lähematel päewadel, niipea kui praegu trükis olew Rootſi ajalehtede nimikiri kontoritesſe pärale jõuab.

Riigitrükikoja ehitamine.

Plaanid ja eelarwe eſitatakſe waſt juba käesolewal nädalal walitſuſele.

Nagu kuuleme, et riigikasſa peawalitſuſel walmis riigitrükikoja plaanid ja ſkitſed, ka eelarwe on walmis ſaamiſel ja eſitatakſe waſt juba käesolewal nädalal wabariigi walitſuſele kinnitamiſeks. Peale kinnitamiſt pakutakſe tööd wiibimata wälja. Juba nüüd olla mitme ehituſe firma poolt järelpärimiſi ehituſe kohta ſiſſe antud. Üks firma lubab maja eelolewaks talweks üles ehitada. Arwatawasti on ſuurem hulk wõistlejaid loota.

Eelarwe järele läheks riigi trükikoja ehitamine, kuhu kõik riikliſed trükikojad koondatakſe, 30 miljoni marka maksma. Trükikoda ehitatakſe 2 korpuſega 3-kordſes majas, peale ſelle tuleb weel wäikſem elumaja 1—5 toaliste korteritega. Trükikoja front tuleb Niine tänawal ja elumaja front Kotſebue tänawale.

Kuni uue trükikoja walmisſaamiſeni on kawatſus, oſa riikliſeſt trükikojaſt, nimelt kergemad töökojad, Riigikogu ruumidesſe 1—1½ aastaks paigutada. Oodatakſe, et ehituſe peawalitſus ſelleks Riigikogu teenijate ruumid 4—5 korral korda ſaadaks ja ſelle läbi alumiſel korral olewad ruumid wabastaks. Riigikogu juhatus on ruumide andmiſega nõus.

Riigi trükikoja uued maſinad jõuawad arwatawasti juba lähemal ajal kohale.

Raiskamiſed kaub.-tööstusministeeriumi ladudes.

Seniſel rewideerimiſel on ſelgeks tehtud, et ladude jaoskonna juhataja Pukit üle 700.000 marga ära on raiskanud. Seda on ta teinud peaasjalikult neiſt awanſideſt, mis tema kätte antud. Peale ſelle on mõnes ladus ſuuremad puudujäägid ilmſiks tulnud. Nii on ſüteladus ſüſi umbes 10.000 puuda puudus. Ekspertidel jääb ſiin ſelgitada, kui ſuur ſiin normaal kadumiſe protſent wõiks olla.

Linnawalitſuſe kriis Walgas.

Linnapea Dr. Müllerſon ja linnanõunik Pulliſſaar andſid lahkumiſepalwed ära. Juba kauemat aega liikuſid jutud, et linnawalitſuſe liikmete arwu taheti wiie peale kolme peale wähend., ja ſelleks otstarbeks olid rühmade wahel pikemad läbirääkimiſed käimas. Keegi rühm ei tahtnud ilma eſitajata jääda ja ſellepäraſt wenis aſi nõnda pikale. Nagu kuuleme, on ühendusrühm ja üürnikud otſuſeks teinud oma eſitajad ära kutſuda ja ſellega uued walimiſed ette lasta wõtta. Seda teada ſaades on ülewal nimetatud linnanõunikud lahkumiſepalwed ära annud ja linnawalitſuſe kriiſi päewawalgele toonud. Kes uueks linnapeaks ſaab, ei ole weel kuulda, kuid koha tahtjaid on palju, küll ſõjawäelaſi ja eraiſikuid. Lr.

—ooo—

Karskustöö alalt.

Karskuskoosolekud Wiljandis.

Üliõpilaste Helmi Petti ja Bernhard Mühlbergi poolt korraldati Wiljandis 21. ſkp. ſõdurite karskuskoosolek. Praegune ſõjawäe tarwitada olew Vereini ſaal oli noorimehi, püsti täis. Peale kõnede otſustati aſutada ſõdurite karskusrühm, kuhu eſimeſel ſilmapilgul 37 noortmeeſt endid üles kirjutaſid, nende hulgas ka ohwitſere.

Paar nädalat warem oli ſamas ſõjawäe oſas ankeet toime pandud, mille järele ſelgus, et ligi 12—15% ohwitſerideſt ja 10—12% ſõduriteſt täiskarsked olid. Kuni 35% oli neid, kes karskuspõhimõtte õigeks tunnistaſid ja ütleſid et nemad ſellepäraſt end täiskarskete nimekirja ei wõi kirjutada, et wahel oma ſõprade ſeltſis istuwad, kus lauas alkoholi tarwitatakſe. Nende arwates ei peaks täiskarſklane üleüldſe joojate ſeltſis wiibima, ja kui ta ſeda teeb, on ainult karskuſepoolehoidja.

On loota, et rühm kaunis eluwõimſat tööd wõib tegema hakata, ſeſt et ohwitſeride keskel tüſedad juhtiwad jõud ſelle etteotſa astuwad.

22. ſkp. oli käſitööliste ſaalis rahwakoosolek. Ehk küll eeltöö takistawatel põhjustel kaunis puudulik, oli ſaal ja rõdu ſiiski inimeſi täis kogunud. Kõnedele järgneſid elawad läbirääkimiſed, nii poolt kui wastu. Kohtudes wõeti wastu järgmiſed statistiliſed andmed ainult Wiljandi kohta: Üleüldiſelt on Wiljandi linnas 1921. aastal, minimaalſelt wõtta, ära joodud 26.000.000 marka, 8.000.000 tſhekiwiinaks ja 18.000.000 on walgunud restoraanidesſe. Puhaſt piirituſt on joodud üle 42.000 toobi, kui ümarguſelt 40.000 toopi wõtta ja jälle makſimaalſelt wälja rehkendada, et iga toop piirituſt ühe mehe 1 päewaks tööjõuetuks teeb, ſelle mehele päew arwata 100 marka, ſiis kulub ſelle peale juba 4.000.000 marka — ſeega ſiis miljon, enam kui linn trahteri makſu ſaab. Need teated olid wiljandlastele uued. Kaunis pikkade läbirääkimiste järele, mis peaasjalikult keeluſeaduſe ümber keerleſid, otſustati Wiljandis aſutada karskuſe ſelts. Liigeteks kirjutaſid 17 täiskarſklaſt, kes oma eſimeſel koosolekul, kus ajutine juhatus waliti, kohe ſealſamas ära pidas. Jääme ootama, et uus ſelts, wana ſurnud karskuſe ſeltſi järelkäija õige hoogſalt oma tööd edaſi ſaab wiima.

—ooo—

Tallinna ſõnumed.

Linnawolikogu koosolek on homme, kell 6 õhtul.

Päewakorras linna 1922. a. eelarwe lõpulik kinnitamine, krediitide määramiſed: elektriwõrgu korraldamiſeks 7.315.375 mk., pumba muretſemiſeks Kõrgerõhu piirkonnas 600.000 mk., Ülemiste järwe põhjawee uurimiſeks 382.860 mk., Riiſipere mõiſa hoonete omandamiſe küſimus jne. üleüldſe 33 punkti.

Linn kawatſeb waeſematele elanikkude kihtidele makſuta juriidiliſt abi anda.

Eilaõhtuſel linna hoolekande kommiſjoni koosolekul arutati muu ſeas küſimuſt, kuidas waeſematele elanikkude kihtidele juriidiliſe abi ſaamiſt kergendada.

Tuldi põhimõttelikult otſuſele, et ſelleks otstarbeks tuleks aſutada ſellekohane büroo, kus waranduslikult kehwad kodanikud igal ajal wõikſid ſeletuſi ja nõuandeid ſaada õiguslistes küſimustes. Edaſi tuleks korraldada, et tähtſamate kohtuprotſesſide puhul waeſematele elanikkudele oleks kohtutes makſuta kaitſe wõimaldatud.

Hoolekande kommiſjon on juriidiliſe büroo tegewuskawa põhijooned wälja töötanud, kuna asja edaspidine lahendamine linna juriidiliſe kommiſjoni hooleks jääb. Samuti ei ole weel otſustatud, kas büroo awatakſe hoolekande oſakonna ehk juriidiliſe kommiſjoni juures, kuid arwati, et kõige loomulikum oleks teda wiimaſe juures awada.

Büroo awamiſe ja muudeks esialgſeteks kuludeks on määratud 100.000 mk.

Laipmanni õpilaste tööde näitus

(S. Tatari tän.) keſtab weel kuni laupäewani. Suur hulk wäljapandud piltideſt, kokku ligemale 200.000 marga wäärtuſes, on ära müüdud.

Näitus jätab wäga hea mulje, tehes au niihästi õpetajale, kui ka õpilastele. Wäljapanejate hulgas on palju, kelle anne ſilmatorkaw, nii tüſe ja kalduwuſega monumentaalſuſesſe Wunderlich, Kull, Wõerahanſu, kes nii oma ainete, kui ka käſitusiwiiſiga meele tuletab wara kadunud Kalliſt; wäga huwitaw on ka Kristall, Solts (mõlematel rohkesti aineid Kalewipojaſt), Lustberk, Riisman ja Eiswald (graafiliſed tööd), Waſard, v. Brinckmann, Halliste, Ibrus, Annuſſon. Kõiges on näha, et Laipmanni koolis ſuurt rõhku pannakſe wormitunde arendamiſe ja nägema õpetamiſe peale, luues niiwiiſi ſoliidſet aluſt, millel õpilane päraſt iſeſeiswalt wõib edaſi töötada.

Näituſel on ſenini õige ſuurel arwul koolide õpilaſi käinud. Kuid palju huwitawal on ſeal õieti igale kunstiarmastajale, ſellepäraſt on ſoowitaw, et näituſe lõpupäewi weel hoolega kaſutataks.

Loeng Wilhelm II. ja Bismarki üle.

Tallinna rahwaülikoolideſeltſi korralduſel *oli pühapäewal, 26. ſkp. poegl. gümnaaſiumi* aulas Tartu ülikooli dotſ. P. Treibergi loeng aineſt „Wilhelm II ja Bismark." Umbes kahetunniliſes ettekandes ſelgitas lektor neid tingimiſi ja olukordi, mis walitſeſid Sakſa raudkantsleri ja walitſewa ſoo eſitajate wahel. Andmete ja näituste waral ſelgitas ettekandja ſeda ſuurt poliitiliſt wilumuſt ja diplomaatiliſt oſawuſt, mida Bismark umbes 30-aastaſes praktikas omandanud, tehes mitmeſuguſeid ſeljalepinguid naaberriikide Austria ja Wenega. Ühtlaſi ſelgitas ta wiimaſe Sakſa keiſri Wilhelm II waateid, tema wahekorda Bismarkiga kuni wiimaſe ſurmani jne. Lõpuks püüab lektor küſimuſe peale „Kes on Sakſa riigi langemiſes ſüüdlane?" wastuſt leida. Suur oſa Sakſa ajalooteadlaſi ſüüdistawad keiſer Wilhelm II, kes ettewaatamata ſammu tegi, kui ta Bismarki ſundis kantslerikohalt lahkuma. Kõneleja arwates ei wõi aga Wilhelm II ſüüdlaſeks pidada wiimaste ſündmuste ſuhtes, kuna ſee ſamm ſiſepoliitikas kaugele ettenägew oli.

Loeng oli huwitaw ja pildikas ning wõeti kiiduawaldustega wastu. Kuulajaid oli kogunud 100 ümber. —L—

—ooo—

Õnnetuſed ja kuritööd.

Warguſed.

Harju maak., Rapla walla kodanik Kaſimir Kluuge teatas, et nende maja lukustamata pööningult on warastatud neli ſulepatja, wäärtus 4000 marka. Oskar Brandmann, eluk. S. Ameerika tän. nr. 47, kes autojuhiks J. Siirmanni juures, teatas, et weoautolt nr. 212 on ratta kapſel ärawarastatud, mille wäärtus 2000 mk. Kapſel ſaadi kätte weoauto nr. 176 juhi Saharowi käeſt, kes aga ſeletas, et tema ſelle kapsli ſaanud ühe teiſe autojuhi Woldemar Umbergi käeſt, kes Koplis elab. Wiru tän. nr. 21, kort. 3 elaw Jakob Letner teatas, et mõni päew tagaſi on ſama maja hoowiſt ärawarastatud tema kelk, mille wäärtus 1200 mk. Suure Jukkentali tän. nr. 24, krt. 8 elaw Amanda Wind teatas, et wõõrastemajaſt „Oſt" wälja tulles, kus temaga kaaſas olnud a.-l. „Virginia" laewamees Alekſander Daig, on wiimane temalt hõbedaſt redikũli käeſt ärakiskunud ning ärapõgenenud. Kahju 6000 mk. Juurdlus keſtab. N-i.

Tige koer.

S. Pärnu tän. nr. 50 elutſew August Fluſs teatas, et tema käinud Rooſi tän. nr 4 majas, kus kellegi Martinſoni tige koer temale ſeljatagant kallale karganud ja pükſid lõhki käristanud. Kahju 2000 marka. N-i.

Omawoliliſelt korteri aſunud.

Salme Kitſing, eluk. Graniidi tän. nr. 13, krt. 15, teatas, et tema korteri keegi Lutſu nimeline iſik wägiwaldſelt elama aſunud, tema asjad kohalt ära tõstnud ja oma asjad aſemele paigutanud ilma korteriomaniku nõuſolekuta. N-i.

Protokollid tehtud.

Salomon Katſi peale, kelle kaupluſe waateaknal Nunne tän. nr. 11, hinnad puuduſid ja üleaja kaupleſ. Otto Kruſeneti teadaandel, et teda on peksnud keegi Karl Pere. N-i.

Ulakus.

Protokollid tehtud: Jaan Rehe, Jaan Tilli, Alekſander Sledzi, W. Ganeſe, Goke Suithi, Hans Lepmanni ja Leopold Roosti peale, **kes joobnud olekus** tänawal kinni peetud. N-i

Teated maakondadeſt.

Wirumaalt.

Rakwere linnawolikogu koosolek

oli 23. märtſil. Päewakord ſiſaldas 11 punkti — kuid et need punktid ſuuremalt oſalt jookswat linna asjaajamiſt käſitaſid, ſiis läkſid nemad wõrdlemiſi ruttu läbi ja mõni koguniſte ühel häälel. Waliti kolme kommiſjoni — maakorralduſe, rahaasjanduſe, äramakſu — äraaſtunute liikmete aſemele uued. Elawamat mõttewahetuſt ja wahelmärkuſi kutſus wälja woliniku walimine ſiſeminiſteeriumi omawalitſuſe asjade peawalitſuſe poolt proteſteeritud üüri-normeerimiſe määruſe kaitsjaks rahukogusſe. Teatawasti on Rakwere linnawolikogus ja walitſuſes enamuſes üürnikud, kes omi minewiku lubaduſi ja tulewiku kindlustuſi oma walijate ees igatpidi tõendada ja kaitsta püüawad, asja mõnikord, nagu käesolewalgi juhtumiſel, ſiſeminiſteeriumi proteſtini wiies. Rakwere linnawolikogu üürnikkude rühm, ſelle aſemele et üüri normeerimiſeſt ſeda moodi aru ſaada, et kui linnas üürinorm mitmeſugune määratud, ſiis peab üks norm ühes terwes linna oſas, teine norm terwelt teiſes linaaoſas teostatud ſaama, normeeris üüriſid mitte linnaoſade ega käidawamate uul. järele, waid ſelle järele, kas majaomanik peale 1. jaan. ſ. a. maja remonteerinud wõi mitte, kusjuures üürinormi pilt ſarnaſeks oleks wõinud kujuneda, et mõni „Kondiwalu", Roodewälja, wõi mõne muu eeslinna majaomanik palju kõrgemat üüri oleks ſaanud, kui majaomanikud ſüdalinnas, wõi käidawas kaubanduskohas, mis wiſt küll kuskilgi teistes wabariigi linnades teostatud ei ole. Siſeminiſteerium proteſteeris ſelle kirju Rakwere üürnikkude üüri normeerimiſe wastu, milleks ſiis üürnikkudel oma ſeiſukoha kaitſemiſeks kohaliſes rahukogus wolinikku walida waja oli. Elawaid waieluſi kutſus wälja ka ſõjaminiſtri ettepanek, lubada linna „Wallimäe" orus kohalistele ſõjawäe oſadele lühikesmaa laskeharjutuſi pidada. Sellele waidleſid ägedalt wastu wolikogu pahempoolſe tiiwa tööerakonna mehed, ettemaalides ſeda ſuurt hädaohtu, mis „Wallimäe" orus harjutuste pidamine linna kodaniku elule kaaſa tuua wõiks. Et Rakwere tööerakonnal Rakwere mõiſa ruumide päraſt ſõjaminiſteeriumiga juba pikem wõgipulga wedamine kestab, ſelles asjas kellele mõiſa ruumid peakſid jaama, kas linna rahwamajale, wõi riigi ſõjawäele, ſiis oli ka aruſaadaw tööerakonna „äge pealetungimine" ſõjaminiſteeriumi pilkawa ettepaneku kohta, nagu nemad ſeda iſe nimetaſid. Lõpuks otſustati Wallimäe orgu 14 häälega 11 wastu ſõjawäele laskeharjutuſeks mitte lubada. Selle järele lubas wolikogu awada uue alkoholiliste joogidega restoraani, tema pidajale trahterimakſu 15.000 m. kuus määrates. Otſustati osta linnale mitmeſuguste tööde jaoks 2 hobuſt ja palgata ſama palju tööliſi, kes linna omawalitſuſe wäljaſõituſid ja tööd korraldakſid.

Mitu tapmiſt ja röömimisjuhtumiſt Rakweres olid ka linnawalitſuſe mõtlema pannud ja ſellepäraſt oli nähtawaste päewakorda üleswõetud wälispolitſei walwe ſuurendamine. Asja arutamiſel ſelgus, et Rakweres terwe linna kohta kõigeſt 3 politſei posti walwet peawad ja needki linna põhjapoolſe oſasſe koondatud on, kuna linn iſe wähemalt 2½ wersta pikk, ſiis on aruſaadaw, et ſarnane ſeiſukord mitte loomulik ei ole ja linnawolikogu otſustas palwega ſiſeminiſteeriumi poole pöörata, et politſei walwe postiſid linnas 3 pealt wähemalt 5 peale ſuurendataks.

Lõpuks wabastati linna algkoolide kehwemad õpilaſed koolihoolekogude ettepanekul õpemakſuſt. Waliti 7-liikmeline kommisjon uue linna ja walimisſeaduſe kawa läbiwaatamiſeks. Lükati tagaſi liikumata waranduste ümberhindamine, mis üürnikkudele pinnaks ſilmas oli, ſeſt majaperemeeste ſisſetulekud wõida uue üüri normi maksmapanemiſega tuntawalt tõusta. Jookswate asjade all wõttis linnawolinik G. Palgi linna elektri walgustuſe küſimuſe ülesſe, kus juures ettepanek wastu wõeti, et linnawalitſus ſamme astuks walguſe ſaamiſeks ſoodſamate tingimistega, kui linnawalitſus ſeda praegu maakonna walitſuſelt on ſunnitud oſtma ja misſuguſed tingimiſed tulewikus weel raskemaks kujuneda wõiwad.

Järwamaalt.

Aſuniku mulje Järwamaa kongresſilt.

„Tallinna Teatajaſt" nr. 66 Järwamaa aſunikkude ja riigirentnikkude kongresſi kirjelduſt lugedes, mis ainult reſolutſioone ſiſaldas, tahaks ma ſeda paari iſikliſe muljega täiendada.

Kõige pealt peab ſeda tunnistama ja ſelle üle rõõmustama, et kongresſ alguſeſt peale, olgugi, et ſaadikud eſiotſa weel üksteiſega tutwad polnud, puhtasjalik oli. Poliitikale, mida peaasjalikult tööerakonna poolt Paidesſe läkitatud Riigikogu liige Kana püüdis ajada, pandi kohe alguſes piir, nii et Kanakene ainult „läbi rooſide" oma „maareformi iſaſt" — tööerakonnaſt rääkida ſai.

Kana eſimeſe wäljaastumiſe puhul kuulduſid kohe mõjuwad hääled: igal linnul oma laul, las ka teiste laulu kuulda, kuid mitte palju ſeda poliitikat, ſeſt ſelle jaoks on Tallinnas Toompea ja ſeal tööerakonna lindudel tööd küllalt, kuidas oma iluſaid lubaduſi täita. Ja ſellepäraſt wiſt ſuutiski auwäärt hra Kana oma temperamenti taſaſel weel hoida ja ainult „informeerida".

Aſunikud ei ole oma praeguſe kahemõtteliſe ſeiſukorraga rahul. Aruſaadaw, et kui inimeſele maad antakſe, pealegi uijapäiſa planeerimiſe teel, ja kui teda ſeal juures tehakſe riigimoonakaks, kellele wäga kergesti Jüripäew wõib tulla, — milleks harida ſiis maad palehigi ſees, et waewalt oma igapäewaſe leiwa kõrwal rohked riikliſed kohustuſed ja wõlgade protſendid ſuudad taſuda!

Selgus Järwamaa aſunikkude kindel tung eraomand. järele, mille juures aſunik ometi kindlustatud on ja huwi leiab töötamiſeks. Wastu wõeti reſolutſioon, et maa wõib ſaada ant. kas põliſele rend. ühes pärandusõiguſega ehk wõib aſunik ſeda maad soowi korral iſikliſeks omanduſeks wälja osta. Samaſuguſt ſoowi eraomanduſe asjus awaldati ka reſolutſioonis hoonete ſuhtes.

Teiſed küſimuſed olid enamwähem majandusliſed, mis igapäewaſeid aſunikkude päewamureſid ſiſaldaſid ja mis kõikidel maakondade kongresſidel pea ühtlasteks reſolutſioonideks wälja kujuneſid.

Aſunik-ſõdur.

Järwamaa postijaamad.

Järwamaal on awatud ſeni järgmiſed postijaamad: 1) Purdi mõiſas, 2) Palu mõiſas, 3) Koigi mõiſas, 4) Waali mõiſas, 5) Roosna-Alliku mõiſas, 6) Kuriſoo mõiſas, 7) Käru mõiſas, 8) Kolu mõiſas, 9) Wägewal, 10) Koerus, 11) Mündi mõiſas ja 12) Tapal.

Uuſi postijaame kawatſetakſe awada kolm:

Järwa-Jaani postijaam Kukſema mõiſas, Rakke postijaam Waraugu mõiſas ja Türi postijaam Laupa ehk Särewere mõiſas.

Postiwedu oma peale wõtmiſeks on maakonnawalitſus nõusolekut awaldanud, kuid teeks ſeda ainult 1. maiſt, mis ajaks lepingud uuendusele tulewad. Tingimiſena nõuab maakonnawalitſus, et postijaamades posti ja telefoni agentuurid awataks.

—d—

Koolipidude asjus.

Järwa maakonnakooliwalitſus on ringkirjaliſelt kõigi koolijuhatajate, õpetajate ja kooliwalitſuste tähelpanu ſelle peale pööranud, et hariduſminiſteeriumi ringkirjaline üleskutſe õpetajatele 1. ſeptembriſt m. a. kaswatusliſe tegewuſe kohta küllalt tähelpanu ei leidnud.

Eriti oli ringkirjas tähendatud õpilaste pidude kohta, mida juſt kõige rohkem tähelpanemata jäetud. Peetawat endiſt wiiſi piduſid hilja ööſeni, misſuguſe nähtuſe kahjulikkus õpetajatele peaks ſelge olema.

Ühtlaſi näitawad ſenini peetawate pidude kawad, et õpetajad ſeal juures oma juhtiwat oskuſt üles ei näitawat.

Maakonnakooliwalitſus juhib weel kord koolijuhatajate ja õpetajate tähelpanu tähendatud hariduſminiſteeriumi ringkirja peale ja kinnitab, et õpilaste pidud tulewad kell 11 õhtul lõpetada.

Wastutus ſeaduſe määruste ja juhatuste mittetäitmiſe korral langeb koolijuhatajate peale.

Õpetaja.

Kardawad walguſt.

Järwa maakonnawalitſus oma erakorraliſel koosolekul otſustas ajalehtedele teateid lubada ainult oſakondade juhatajate heakskiitmiſel.

Otſuſeſt teatati ametnikkudele allkirja wastu protokolli ärakirjal.

Narwaſt.

Mürakoosolek „Wõitlejas".

26. märtſil oli karskusſeltſi „Wõitleja" peakoosolek, kus muu ſeas ka uued walimiſed olid päewakorda üleswõetud. Et juba ennem tahtſid äärmiſed pahempoolſed „Wõitlejat" ſaada oma mõju alla, ſiis oli tung „Wõitlejasſe" ſel korral üsna ſuur: uuſi liikmeks ſaada tahtjaid oli peale 200. Et aga põhikirja järele ſeltſi eestſeiſus peab liikmeid enne wastu wõtma, ſiis jäid kõik uued kui kandidaadid ſaali ukſe taha ja ſaali pääſeſid ainult need, kelledel olid liikmekaardid ette näidata.

Waewalt ſaadi koosolekujuhatajaks walida Wiru maakonna koolidenõunik Luur ja protokollikirjutajaks Ulm, kui waheuks ſaali ja eesruumi wahelt labi murti ja ootajad koosolekuſaali ſisſe tungiſid . . . Nendele ſilmitegew ſd. Sära kargas juhataja tooli peale püsti ja wõttis tulejaid hüüdega „austatud ſeltſimehed" wastu. Kuid „ſeltſimehed" muigaſid naerda ſelle äraiganud lööksõna peale, ſiis jatkas ta uue eesſõnaga „austatud kodanikud", mis tulejaid näis rahuldawat" — olgugi, et uued kuuldawasti kõige pahempoolſete kilda kuulduda — iſeſotſid ja kommunistid . . .

Mina ja riik.

Olen juurdleja waim.

Tunnen huwi elu põhiküſimuste wastu.

Mind huwitawad kõik teaduſed, iſeäranis aga puht waimuteaduſed.

Leian, et inimene oma olemuſelt on waim.

Waim on kõige taga. Töö taga ja kapitaali taga.

Kes juhib ſiis muidu?

Järelikult on iga wõitlus waimude wõitlus.

Waimu ſügawuſed on põhjatud.

Alateadwus walitſeb ja loob.

Teadlikkus on tolmuküibe tema kohal.

Oma tuntuſi ei taha hoida waka all.

Pean neid nii tähtſaks, et uſun nende ſuurte tagajärgede ſisſe. Uſun kindlamine kui iſegi teaduſe ſisſe.

Ma ei ole üksi. Mul on häid ſõpru.

Mul on ſuur hulk mõtteoſaliſi — organiſeerituid.

Neid wõiks rakendada riigi töösſe.

Aga?

Mulle öeldakſe: Uſk on eraaſi.

Ülejad „uſuwad" ſeda, „tahawad" ſeda.

Nad on wäga ägedad, ſeſt neid on wähe.

Nad ei ütle ſeda „meie päraſt", waid eneste päraſt. Seſt ka nemad „uſuwad" — ſedaſama — mis meiegi!

Milles on wahe? Nemad rabelewad.

Tahawad „wabaks" ſaada uſuſt.

Aga teadus ei küüni. Ja teadwus ka mitte.

On ikka tolmuküibe abſoluutſe põhjatuſe, ääretuſe, otſatuſe ees.

Tahan tulu tuua kõigile — ſellega, mida eneſel enam tunnen olewat, kui raha ja ainet.

Aga wiimſeid peetakſe enamaks kui waimu.

Neid ei taheta mitte „eraasjaks" pidada.

Kõige paremini teenitakſe riiki — maarahaga, majadega, kiwidega, metſaga, turbaga, eksportwõiga, linaga, lauamaterjaaliga.

Mis on waim kullafondi ees?

Mis on woorus eksportööri ees?

Mis on kirik börſe-ſedeli peal?

Mis on mõtte- ja uſuteadus põllumajanduſe, kunſtwäetiſe ja ſugukarja kõrwal?

Mis on kiriku- ja kooliõpetaja raamatupidaja ja ärijuhataja kõrwal? Direktoriſt ärge rääkigegi!

Mis on profesſor konſuli ees?

Tahan kaſuks olla rahwale.

Aga ei ſaa. Ei ole tähenduſt.

Ma pole ju ſugugi auahne.

Ma kõlban ainult ſildiks, statistiks.

Nii öeldaks mulle „enamuſe nimel".

Nii ſaan „teiſe järgu" kodanikuks.

Olen ju ka ſellega harjunud.

Mis kaaluwad minu „õiguſed"?

Ometi on waim kõige taga.

Ka „eſimeſe" järgu kodanikkude taga.

Aga imelik mäng ta on, päris näitemäng, alateadwuſe ſalakawalal lawastuſel.

See nägemata lawastaja ſurub minu oppoſitſiooni. Ei taha plakſutada. Puudub arwustuſe iſu. Puudub ka mängimiſe iſu.

Aga kahju on üheſt: Et „riik" tarwitab ainult koorukeſt. Et „riik" meid hindab eestkätt ſisſetuleku, tulu- ja makſuſuuruſe ehk „waimliſelt" klasſiteadliſe oppoſitſiooni wõimu järele.

Mis tähendab kiſa „jõudude" ja „meeste" puuduſeſt?

Ikka ſedaſama mängu nägemata lawastuſel?

Kas peame oppoſitſiooni minema? Niigi „wastaſeks" hakkama? Demagoogide kilda astuma? Mängima hulkade „aineliste kaſudega" nagu tulega?

Paljuks on neid, kes eſitawad ſarnaſt „riiki"?

Kuidas on nemad ſarnaſe „riigi" eestkostjaks ſaanud?

Kas mitte ſamaſuguſe „maalubamiſega", kui mõne aastakümne eeſt Wene uſumisjonärid?

„Tööliste" nimel on nad ſelleks ſaanud.

Mis pooleſt on neil enam ühiſt tööliſtega kui minul? Ainult ſelle pooleſt, et nad ſelleſt räägiwad? Ei, ſeſt nad räägiwad enam kui tööliſed iſe. Ja tööliſed ei põlgagi kirikut ega uſku.

Mida enam pean kinni riſtiuſuſt ja kuulen wastaste kiſa, ſeda wõõramana pean tundma ennaſt omal iſamaal.

Kord ajaſid prantslaſed hulga hugenottiſid wälja kodumaalt — waenuliſele Sakſamaale.

Uuele iſamaale ſaid neiſt kaſulikud inimeſed.

Miks pean wõõrduma oma iſamaale?

Kas ſiis tõesti õige on, et kirik ikka taga ajab tooreſt omakaſu? Et uſuõpetus koolis on ikka pappide tasku tulewiku huwi?

Kui tſaar mõistis kirikut ja uſuõpetuſt tarwitada „oma" kaſuks, ſiis olge wähemaſt niigi targad. Siis alles tunnete ja aimate, kas teie tõtt mõtlete ja kirjutate.

Mis on riigile kõige tähtſam?

Aſutuſed? Riigikogu hääletajate ja erakondadega?

Koolid? Kohtud? Tööstus? Marga kurs?

Lahe elu? Laialdaſed mõnuſuſed?

Töötage ometi kord uuesti läbi mõni riikluſe filoſoofia. Kas Teie ſaate kaugemale wormi küſimusteſt?

Kas leiate mehi, kes anduwad riikluſele? Nad on päewapoliitika mängukannid.

Kus leiate tõſiſeid kunſtnikka? Kunſt käib hullemine leiwalõhna järele ja tõſiſed kunſtnikud maetakſe auſaſti.

Kas on weendunud erakonna mehi?

Aga küll on weendunud ärimehi.

Ärile anduwad inimeſed waimustuſega.

Äri awab tee elumõnudele.

Uſk piirab neid. Kirik tahab ſeiſukorda tarwitada eneſepuhastuſeks. Aga ei tohi! Tõstetakſe kiſa. Öeldakſe: kirik teeb äri.

Siis tehke ometi ka järeldus:

Kirikumehed uſuwad oma asja ſisſe — wähemalt äri päraſt.

Aga piiskop kirjutas palwepäewaks: mitmed õpetajad mõtlewad ametiſt lahkuda.

„Äri" on halb. 6000 marga aſemel päewas ſaawad õpetajad parema kontoristi palga, aga paljud ka leikmiſe.

Miks peawad inimeſed kirikuſt kinni?

Imestades olen waadelnud huwi tõuſu kiriku ja uſuõpetuſe wastu, kus ei oodanud.

Ülikooli hariduſega mehed, kes ikka iſe „uuſt ei hooli", laſewad oma lapſi õppida uſuõpetuſt. Lahutusteadlane, kes „iſe uſuſt ei hooli", agiteeris wabal algatuſel uſuteadlaste kallal: Nemad wiigu läbi ſunduslik uſuõpetus kõigile koolilastele! Muidu läheb rahwas hukka! Nii ta ütles ja koputas kõwasti uſuteadlaste wastutuſetunde peale. Ei olnud aega küſida, kas ſee ſünnib kapitalistliſe kodanluſe huwides (ta küll rikas ei ole) wõi iſamaa armastuſe päraſt (ta ei ole mitte erakonna mees)?

Riigifiloſoofid, kas Teie töö on ehitaw wõi kaitſe ſeiſukorras? Profülaktiline?

Kas ſee on uſu- ja ſüdametunnistuſe wabadus, kui ma tohin riigi ehitamiſe tööſt oſa wõtta ainult uſuliste tunnete allaſurumiſe tingimiſega?

Uſuwabadus on ſalakaup minuſe, aga tema wabaduſe kuulutajatel üksi on ta tõesti olemas, ſeſt nemad on „eſimeſe järgu" kodanikud.

Teie „wabaduſe" peale pole ma kade. Teie „õiguſe" peale ka mitte. Teie minu omad ei ſaa kunagi ſarnaſed olla.

Mis ſa ſiis tahad? küſite.

Rõõmu tahan ehitawale tööle.

Tahan, et Teie mind ja mõtteoſaliſi ületohtuſelt ei koorma inkwiſitſiooni pattudega ega minewiku mustuſega, mis Teil iſeäraliste põhjuste päraſt enam ſilma paistab kui walgus. Ja niipalju kui teda olekski, tunnen mina teda ka ainult ajalooſt nagu

Tartu Eesti Põllumeeste Seltſi kooſolekul 26. märtſil Tartus

kõneles „Wahi" põllutöökooli juhataja agr. M. Sõrra

„Meie põllumajanduſe praeguſeſt ſeiſukorraſt".

On kõigile ſelge, et põllumehe ſeiſukord praegu wäga raske on. Põllumajandus on taſakaaluſt wälja paiſatud. Põlluſaaduſed on tööliste palkade, põllutööriistade ja teiste ſaadustega wõrreldes kõige rohkem hindade pooleſt langenud. Ilmaturg on põlluſaadustega üle kuhjatud ja ſee ei ole meilgi mõju awaldamata jätnud. Tegelikud põllumehed peawad ſiin iſeennaſt aitama ja teed raskeſt ſeiſukorraſt pääſemiſeks leidma, põllumehed peakſid paremini organiſeeritud olema. Põllumehe elukutſe on majandustööstusline. Et turguſid wõita, peab ſaaduste wäärtuſe tõſtmiſega wõiſtluſt kõrwaldama. Põhjuſed, mis põllumehe nii raskesſe ſeiſukorda on wiinud, on mitmeſuguſed.

Eſimeſena neiſt põhjusteſt tuleks nimetada tööpäewa pikkuſe normeerimiſt. Tööpäewa pikkuſe kindlaksmääramiſega põllutöölistel on hoopis wale teele aſutud; põllumees töötab koguni teiſtſugustes oludes kui wabrikutööline. Wabrikutööline töötab ſeeſuguſes keskuſes, et juba terwisliſeſt ſeiſukohaſt peab tööajal mingiſugune piir olema, ſellewastu wõib põllul inimene niikaua töötada kuni ta wäſib. Et ſee ſeadus otstarbekohane pole, näitab ſee, et ükski wäikepõllumees ſenini nende määruste alla ennaſt pole paenutanud, ta teeb ikkagi niiwõrra tööd kui jõuab. Suuremad majapidamiſed, kus wõrdlemiſi palju palgaliſt tööjõudu tuleb tarwitada, kannatawad aga terawalt ſelle all. Põllutöös juhtub ſarnaſeid töid ſagedasti, millega ei wõi wiiwitada ega teiſeks päewaks jätta, wastaſel korral kannatab ſaaduste wäärtus; wabrikutöös ei tule ſeda ette, ſeal wõib tööd igal ajal ſeisma jätta. Nii oleks põllumeeste eſimene nõue, et tööpäewa pikkuſe määramiſes ei tohiks mingiſuguſt waheleſegamiſt olla, ega wõiks põllutööliſt wabrikutööliſega üheſugustesſe tingimustesſe aſetada. Muidu peab kas ſaaduste walmistamiſt wähendama ehk langeb nende wäärtus, ſeſt niiſuguste kitſenduste juures ei ſaa meie mitte wäljamaa ſaadustega wõistelda, kuna meie produktid ſel juhuſel kallimad on ja alawäärtusliſemad.

Teiſeks raskeks mureks on põllumehele hoonete ehitamine ja korrashoidmine, ſellegi pooleſt on wäljawaated wäga kurwad. Kapitaalhoonete ehitamiſeſt rääkimata läheb iſegi wanade korrashoidmine üle jõu. Ehitusmaterjaali ſaamine on raskendatud ja kõikſugu kitſendustega ſeotud. Rahapuuduſel on wõimata kuſagiltki laenu ſaada. Põllumees tarwitab pikaajaliſt laenu, kuid meie laenuaſutuſed annawad ainult wekſli peale ja lühikeſeajaliſi, ſealjuures 20—25% nõudes. Laenatakſe ainult ärimeestele, ſeſt nendel teeb kapitaal kiire ringkäigu ja toob ka ſuuremaid protſenta. Maaharijale ſaawad niiſuguſed laenud aga otſe häwitawaks ning wõtawad tema wiimaſe wara. Siin wõib ainult ſee ſeiſukorda päästa, kui riik appi tuleb ja pikaajaliſe laenu ſaamiſt wõimaldab. Linnakodanikkudele on ſelles ſuhtes wastu tuldud ja majade ehitamiſeks laenu lubatud, kuid ometigi peaks põllumehed, kui riigi kandwam oſa, ſelle pooleſt eesõiguſtatud ſeiſukorras olema. Ainult ſiis wõib lagunewaid hooneid lõpulikuſt häwinemiſeſt päästa ja kawatſuſel olewaid ehituſi lõpule wiia.

Üldiſelt hukkamõistetud ja üldiſeks walulapſeks on meie tulumakſuſeadus, liig rängalt annab ta ennaſt ka põllumeestele tunda. Suured õiguſed on makſu määramiſel jäetud wallawalitſustele ja makſuinspektoritele, nad wõiwad oma äranägemiſe järele makſu kas 100% enam ehk wähem määrata. Kui näit. mõni hoolſam taluperemees rohkem edaſi püüab kui ta naabrid, ſiis määratakſe ainult wäliſe külje peale waadates talle nii ſuur tulumaks, et ta edaſipüüdmine temale otſe õnnetuſeks ſaab — kui põllumees progresſeerib, ſiis ſunnib teda tulumaks regresſeerima.

Niiſugustel põhjustel ei ſaa põllumajandus areneda, ta wõib halwemasſe ſeiſukorda ſattuda kui ennemini oli.

Kokkuwõttes: 1) ei wõi takistada põllumehel töötegemiſt, tööpäewa pikkuſt normeerides; 2) peaks wõimaldatama talle odawa ja pikaajaliſe laenu ſaamiſt; 3) hoonete parandamiſeks peaks materjaali ſaamiſt kergendatama ja 4) tulumakſu määramiſel ei peaks nii ſuuri õiguſi jätma omawalitſuſe aſutustele ja makſuinspektoritele.

Ükſi ſee ei ſuuda meid ſiiski weel päästa. Wälisturguſi on meie ſaadustele, nende odawuſe peale waatamata, wäga raske leida. Meie ilmastik ei wõimalda hea terawilja kaswamiſt, mõnikord, kui lühike ſuwi, ei ſaa wili täiesti küpſeks, teine kord kaswab lihtſalt alawäärtusline. Iſegi ſiſeturul wõib kõrgewäärtusline wäljamaa wili meie wilja kõrwale tõrjuda. Meie wili peab ümbertöötatult turule ſaatma, peab nimelt üle minema karjakaswatuſele. Aastat wiisteiſt tagaſi olid meie talud peaasjalikult terawiljakaswatajad, mindi aga ikka rohkem ja rohkem karjakaswatuſele üle, kui ſelgeks ſai et ſee märkſa kaſulikum on — põllud paraneſid, ſaaduſi ſaadi rohkem ja ümbertöötatult tõid rohkem ſisſetulekut. Tekkiſid ſuuremad piimaühiſuſed, aſutati palju häid piimakarju, ſõda tuli aga wahele ja ſiis laguneſid need ettewõtted ära. Sõda tõi endiſele wastupidiſe olukorra: wiljahind tõuſis ja karjaſaaduste hind langes; mõned põllumehed jätſid karjapidamiſe hooletusſe ning läkſid wiljakaswatuſe ſüsteemi juure tagaſi. Praegu on aga ſeeſuguſed majapidamiſed kitſikuſes. On ſiiski weel mõned talud, kus karjad pole häwinenud, ſeal peaks jatkama pooleli jäänud tööd. Nii wõiks pääſeda raskeſt ſeiſukorraſt, kuid ühtlaſi tooks ſee aga kaaſa karjaſaaduste rohkuſe ja hinna langemiſe. Siſeturg ei jõua kõike tarwitada, peab katſuma wälja wedada, kuid ſiis peab ſaaduste wäärtuſt tõſtma. Kutſutagu ellu endiſed piimaühiſuſed, palgatagu ametisſe wilunud jõud. Enne tarwitas meie piimaſaaduſi peaasjalikult Peterburi linn ja ſeal olid iſeſuguſed nõudmiſed, nüüd tarwitab Inglismaa ja ſeal on hoopis teiſtſuguſed nõudmiſed.

Kus otſekohe on raske karjapidamiſe ſüsteemile üle minna, ſeal peaks eſialgu terawilja edaſi kaswatatama, kuid ſeda tehtagu intenſiiwſemalt ja pandagu rohkem rõhku paremate ſortide kaswatamiſe peale. Wenemaa jääb meile weel mõneks aastaks turuks, kuid ſealgi nõutakſe ainult head wilja, ſeemnewilja.

Tulewikus wõib aga Wenemaa meid wiljaga üle ujutada ja hinnad alla ſuruda.

Meie põllutööd peab palju intenſiiwſemaks muutma. Sagedasti muretſetakſe head põllutöö maſinad ja arwatakſe ſiis, et enam ei tarwitſe nii hoolikalt tööd teha nagu enne. Selleſt oleneb ka rahulolematus uuemate põllutööriistadega. Karjade häwinemiſe tõttu ja abiwäetisainete puuduſel on põld kehwaks jäänud, iſeäranis waeſeks fosfori pooleſt.

Wõiks ka ehk ſuguloomi wälja wedada, iſeäranis Wenemaale, kui ſeal olud paranewad. Need maad, kuſt enne Wenemaale ſuguloomi ſaadi, on kaugemal ja kõrge waluuta tõttu tulewad nad liiga kallid.

Lõpuks peab konstateerima fakti, et meie põllumehe hariduſline taſapind on wäga madal. On loodud küll üle maa wäikepõllumeestele kutſehariduſe ſaamiſeks wõrk põllutöökoole, kuid need kannatawad õpilaste puuduſe all, ſellewastu kubiſewad aga üldhariduſliſed keſkkoolid õpilasteſt. Muidugi ei wõi üldiſe hariduſe wastu midagi olla, kuid ka põllumehe kutſehariduſe peale peaks rohkem rõhku pandama, — meil talitatakſe aga ſelle wastu — tallu, koju jäetakſe kõige andewaeſem laps, ning öeldakſe, et tal põllutööl mingiſuguſt hariduſt waja ei ole, — andekamad lähewad üldhariduslistesſe õpeaſutustesſe. Teiſeks, kõik keſkkooli lõpetajad ei lähe mitte ülikooli, waid aſuwad maale põllumeesteks. Niiſuguſed pooliku hariduſega iſikud ſünnitawad õige alawäärtusliſe olluſe. Nad on tööd põlgama hakanud, ei oska ka palgaliſi tööliſi juhatada — ja tagajärjed tulewad peagi nähtawale: talu hakkab lonkama ja wõib häwinedagi.

Need oleks puuduſed meie põllumajanduſes, ja nende mõnede näpunäidete järele, tuleks käia, et teda kriitiliſeſt ſeiſukorraſt päästa.

Läbirääkimistel ſüüdistatakſe meie walitſuſt kui ka intelligentſi, kes põllumehi nagu teiſe järgu kodanikkudeks pidawat, ega nende arwamiſi tähelegi ei pandawat. Linnatööliſed ja teiſed olla hoopis paremas ſeiſukorras, nad olla paremini organiſeeritud ja wõiwad ſelle tõttu walitſuſe peale mõju awaldada.

Äärmiſelt halb on tööpäewa pikkuſe normeerimine.

Wäljawedada ſoowitatakſe iſeäranis ſealiha, ſeſt ſee on meil parem kui Ameerika oma, loomaliha on meil aga õige alawäärtusline, kuna loomi peaasjalikult õlgedega ſöödetakſe. Ka on praegu ſealiha müümiſe tingimiſed kodumaa turul wäga halwad.

Eeskujuna tuleb meil ikkagi wõtta nii Daanimaad kui ka Soomet. Olud on neis riikides õige palju ſarnaſed meie oludele, kuid ſealjuures on nad meiſt kaugele ette jõudnud.

Õige palju pahameelt ſünnitab tulumaks, aluſed, mille järele makſu arwatakſe, olla mitteõiglaſelt wälja töötatud. Põllumehe tulu wäljaarwamiſel peaks asjatundja agronoomi kaasabi tarwitatama.

Wõetakſe wastu järgmiſed reſolutſioonid: 1) Walitſus ei wõi wälja anda töödtakistawaid ſeaduſi; 2) peaks wõimaldatama odawat ja pikaajaliſt laenu; 3) peab kergendatama ehitusmaterjaali ſaamiſt; 4) ſisſetulekumaks korraldatagu õiglaſelt; 5) pandagu rohkem rõhku piima- ja karjaſaaduste peale.

(Järgneb.)

Kooſolek ſai katkestatud. Wõimata oli ſeda ſel moel edaſi pidada, kus toores wägiwald ukſed eeſt lahti murrab ja rahuliſt tööd ſegab. Kutſuti politſei, kes tegi korralduſe kõikide ſaaliſt lahkumiſeks ja uueſti tagaſitulemiſeks liikmekaardi ettenäitamiſega.

M. Mõru.

Kõnekooſolek Eesti ſeltſis.

Eesti walweliidu Narwa oſakond pidas 26. märtſil Eesti ſeltſi ſaalis kõnekooſolekut. Kõnelejaks oli ſõitnud Tallinnaſt kooliõpetaja Tamm.

M. Mõru.

Teiegi. Kui oleme wastutawad ajaloo ees, ſiis olgem juba ühel määral.

Minul on wähe ſelleſt, et „riik" ainult politſei, kohtunik, korraldaja ja ſeaduſeandja on. Mõtelge, kui palju negatiiwſuſt kõige ſelle ſees hoolimata ametikandjate tubliduſeſt ja tarwilikkuſeſt. Ja kui palju formaalſuſt — ka ilma nende ſüüta!

Ma tahan riiki, mis peale wäliskaitſe ja ſiſekaitſe ja peale tolli- ja makſudeſüsteemi ja peale puhta tehnika **ka waimule** midagi annab. Ja annaks iſe ka. Mitte jälle ainult teaduſt ehk kunsti, nii mõõdetud, kaalutud, äratembeldatud.

Tahaks riiki, mis mind ülendaks mitte ainult lihtſa naiiwſe rahwuſtunde wõi uhkuſe päraſt, mis minu oma unistus loob.

Ma tahan riiki, kus elab waimustus, meeleülendus, ſügaw, rõõmus, tõſine, püſiw.

Mul on raske näha häda, waeſuſt, haiguſt, kiuſakuſt, kuulda laimujuttuſi ja kahtlustuſi, pahatahtliſt arwustuſt.

Ma tahan riiki, kus ſeadus on wäike aſi elujõu ja elu-uſu kõrwal.

Tahan, et erakonnad ei ela õgimiſeſt, waid otſiwad tõtt ja ei mõtle riugastega.

Tahan, et ajakirjandus ſeiſaks elu ja aja kõrguſel ja poleks mitte paljas peegel wõi baromeeter.

Tõesti, Jannſen ja Jakobſon olid ideaalſemad.

Tahan, et riik oleks perekond oma armastuſe ja ſõpruſega.

Wõi on meid ſiiski ſelleks palju?

Mul on eſimeſe järgu kodaniku hing.

Ma ütlen ka: Mina olen riik. Niiſama: mina olen kirik.

Aga Teie tahate mind poolitada.

See ei ole wõimalik.

Wõtke mind kõige täiega.

Ärge uskuge ſeaduſe monopoli ſisſe.

Nagu uſuks Teie aurumaſina ſisſe ilma auruta ja maſinajuhita ja ülesleidjata ja ſelle waimuta ja ajatarbeta, mis leidjaks tegi.

Ma tahan riiki, mis koſuks uſalduſe läbi.

Mind waewab kõik korratus ja ſaamatus ja abitus. Teil on eelarwed ja hoolekande-ministeerium. Kus on algatusjõud kõige häda kõrwaldamiſeks. Kas raha puudub? Mikspäraſt? Ja, mikspäraſt?

Meil on ju demokraatia.

Kas ſee ei kindlusta?

Kui ſõda nõudis, ſiis oli raha. Siis tegi tehnika imet. Juhitawad õhulaewad, weealuſed paadid. Maa-alune telefoniwõrk oma peenſustega.

Kas häda on wäikſem kui ſõda?

Ma ei ſaa õnnelik ega rõõmus olla.

Ma ei ſaa aidata. Käed on ſeotud. Süda on halwatud. Mõte jääb ſeisma.

Seaduſetundjad näewad häda ja kehitawad õlaſid.

Heategewuſe-aſutuſed ja koolid lähewad kiriku käeſt riigi kätte, ſeſt „eraabi" ei ole enam tarwis. Ja ſiiski — riik ei jõua aidata.

Kas peab jälle ruumi andma „eraalgatuſele?"

Mis jaoks pidi ſiis riik olema?

Riik pidi olema nagu „Wertheimi" uniwerſaalkauplus, kus kõik odawalt ſaada.

Miks ei ole meil hoogu?

Meie odaw margake kleebib ſiiski kõwemini näppude küljes kui Ameerikas dollar.

Pange waim awalikult töötama!

Ja ärge tehke kellegile tööd raskemaks kui ta muidugi on.

Nõudke taga töörõõmu, elurõõmu.

Tehke nagu tehniliſed ülesleidjad.

Haarake ajaküſimusteſt kinni — ſuurejooneliſe waimustuſe ja ſellekohaſe tehnikaga tema jalapäälſeks teostamiſeks.

Olgu teil rohkem usku — ka oma riigi kui ainult tema Skülla ja Haribdiſe wahel looklewa ſeaduſe ſisſe, mis muidugi ei ſaa ühtlane olla.

Wiige aſi nii kaugele, et igaüks rõõmuga tunneb ja ütleb: Riik — olen mina.

E. T.

Teaater ja muuſika.

Estoonia teaater.

Täna, teiſipäewal, koolidele „Rigoletto". Homme, keſknädalal, „Mängupõrgu". Neljapäewal pr. Rantaſe külaskäigu teiſeks etenduſeks „Ülestõusmine", draama wiies waatuſes Tolstoi romaani järele pr. Rantaſe lawastuſel.

Teaatribüroo.

Draamateater.

Kolmapäewal, 29. ſkp., rahwaetenduſeks: „Tule ja werega" A. Tammanni näidend, Mahtra ſõja päiwilt, 6 pildis. Algus kell 8 õhtul.

Teaatribüroo.

Moskwa konſerwatooriumi profesſori, pianisti A. Borowski

kontſerdi peale, Estoonia kontſertſaalis, täna, 28. märtſil, juhime ſiinkohal muuſikaſõprade tähelpanu. Kontſerdi algus kell 8 õhtul. Pääſetähti ſaada weel teaatri kasſaſt homm. kella 10—1 ja õhtul kella 5-ſt kontſertſaali kasſaſt.

Kontſertbüroo.

Kohale jõudis ::
wärske saadetus

kaalisoola
30%

Müüb otse laewast laadides alandatud hinnaga.

E. T. K. juhatus

Toimet. ſaadetud kirjandus.

Eesti Anglerite Kaswatajate Selts. 1919—1921. Tartus, 1922. a.

Kirjawastuſed.

—**ik. Tartus.** 55-a. ſünnipäewal ei ole mingit üldiſemat tähtſuſt, et temaſt pikemalt kirjutada.

J. K. M.-Tänaſilmas. Kirjutus C. R. Jakobſoni kohta on igapidi hiljaks jäänud.

Kurſid.

ETA. London, 26. märtſil. Kurſid. New-York $4.38\,^{9}/_{16}$, Montreal 4.50, Pariis 48.2½, Brüsſel 52.10, Berliin 1410, Amsterdam 11.50, Rooma 85 $^{3}/_{16}$, Ateena 106, Madrid 28.15½, Lisſabon $4\,^{9}/_{16}$, Helweetſia 22.50, Kristiania 23.65½, Kopenhagen 20.52, Stokholm 1679½, Rio de Janeiro $7\,^{3}/_{8}$, Buenos Aires $45\,^{31}/_{32}$.

ETA. Riias, 27. märtſil. Lta. Kurſid. Naelſterling 1130, dollar 257.75, Prantſuſe frank 23.25, Rootſi kroon 67.50, Norra kroon 46.25, Daani kroon 54.75, Hollandi gulden 97.50, Sakſa riigimark 0.82, Soome mark 5.38, Eesti mark 0.75, Poola mark 0.08, Tſheho-Slowakkia kroon 4.67, 10 kuldrubla 1250, Prantſuſe frank 21.75, kuldfrank 50.00, Läti 5% laen 105.

Wastutaw toimtaja: Joh. Wiik.
Wäljaandja Oſaühiſus „Teataja".

Estoonia kontsertsaal.

Teiſipäewal, 28. märtſil 1922. a. Moſkwa konſerwatooriumi profeſſori, tuntud pianiſti — — —

A. BOROWSKI kontsert.

Eeskawas: Bach, Mozart, Loeilly, Rachmaninow, Prokofjew, Skriabin, Liszt j. t. — — — —
Algus kell 8 õhtul. — Pääſetähed Estoonia teaatri kaſſas 50—350 margani — — — —

931

Estoonia teater

Teiſipäewal, 29. märtſil
Koolidele.

„Rigoletto“

G. Werdi ooper 4 waat.
Algus kell pool 8 õhtul.

Keſknädalal, 29. märtſil

„Mängu põrgu“

Aja-kaja ſant 3 mürgelis Toni Impekoweni ja Carl Matherni järele kohalikkudesſe oludesſe kohendanud Milli Mallikas.

Algus kell pool õhtul.

Neljapäewal, 30. märtſil

Pr. Hilma Rantaſe külaskäigu etendus.

„Ülestõusmine“

Draama wiies waatuſes Tolstoi romaani järele.
Näitejuht: Pr. Rantanen.
Algus kell pool 8 õhtul

1016

Draamateater

Kolmapäewal, 29. märtſil
Rahwaetenduſeks

Tule ja werega.

A. Tammanni näidend

Mahtra sõja päiwilt

6 pildis.
Algus kell 8 õhtul.

Reedel, 31. märtſil

Kooliõpilastele.

Bernhard Shaw

Cäſar ja Kleopatra

1. ja 2. jagu
5 waatuſes, 8 pildis.
Algus kell 8 õhtul.

Pühapäewal, 2 aprillil
Lasteetenduſeks

„Reis õnnemaale“.

Richard Ledermann'i lastekomöödia, 6 pildis, laulude- ja tantſudega.

A. Sunne lawastuſel. Uued dekoratſioonid A. Tuurand'i walmistud.

Algus kell 8 päewal.

Pääſetähtede eelmüük iga päew kella 11—1 e. l. ja 5—8 õhtul Draamateaatri kaſſas.

1028

1020

Ostke meie juures!

emailleeritud kauba

!Odaw!

wäikſel wiiſil

Suur wäljawalik:

Taldrekud, taſſid, potid, waagnad, peſukauſid, panged, j. n. e. igas käidawas mõõdus ja kõikſugu wärwis

Kaubanduſe-Ühiſus

Hüppler & Co.

Tallinn.

S. Tartu maantee nr. 45, telef. 901.
Raatuſe plats nr. 13, telef. 19-17.

ſuurel wiiſil

Raamatupidamise kurſused

6. Pärnu mnt. 16

Erikurſuſeäri omanikkele.

Hans Margens.

794

Õpilapſed, kes täielikult

õmbluſt

ja juurdelõikuſt õppida ſoowiwad palun teatada Pühawaimu tän. 15, krt. 8.

1024

Linna Walgustuſe ja Weemuretſemiſe osakond

wajab energiliſt iſeſeiswat kontori-juhatajat-pearaamatupidajat

palk 10.000.— marka kuus.

Kohaſoowijaid palutakſe endid kirjalikult ülesanda Walgustuſe- ja Weemuretſemiſe kommiſjoni eſimehele, Troonipärija puiest. 27.

Tallinna linna Ehitusoſakond

(Nunne tän. nr. 2) annab wälja eelolewaks hooajaks

plekiſepa-, potiſepa-, maalri- ja

kanaliſatſiooni tööd

Hinnad palutakſe Oſakonnale ſiſſe anda kuni 5. apr. ſ. a.

1021

Ühendatud ſaapa- ja nahawabrikud — A/S.

Sellega anname üleüldiſelt teada, et allpool nimetatud wabrikud ühes ladude ja kontoritega

1. I. Eestimaa Mehaan. Saapawabrik „Estoking“.
Tallinnas, S. Tartu m. nr. 61-c.

2. Rakwere nahawabrik „Sakala“,
Rakweres, Narwa tän. nr. 25.
Peakontor: Tallinnas, S. Karja tän. 5.
Ladu: Tallinnas, W. Karja tän. nr. 1.
Kontor: Berliinis W., Lützowſtr. nr. 2.

1018

3. „Eestimaa“ nahawabrik
Tallinnas, Baltiski m. nr. 49.
Kontor ja ladu: Tallinnas, S. Karja t. 15.

Aktſia ſeltſiks muudetud ja 4. märtſil k. a. regiſtreeritud on.

Palume lahkelt ſenni ettewõtetele rikkalikult ülesnäidatud uſaldust uue firma peale üle kanda.

A/S. walitſus asub Tallinnas, S. Karja tän. nr. 5

Kõnetraat 14-03.

Õmblusmaſin

„Singer“ müüa. Weerenni tän. nr. 26, krt. 11 hoowipeal, paremat kätt, wäikſes majas.

1027

Soowitakſe osta wäheprugit.

õmblusmaſina

jalga

Teatada ſlt. „W. S.“ all. 1023

●●●●●●●●●

Aednikkudele
ja
kaupmeestele

lillepotte

ja aluſeid

ſoowitab odawalt, ka ükſikult

A. Sau

Sawitööstus elektrimaſinate jõul
Baltiski mnt. nr. 14.

1026

●●●●●●●●●

Kellel on müüa

Wiidemanni ſõnaſtik

Pakk. ſaata ſlt. „ſõnaſtik“ all.

1032

Kütteainete Keſkkomitee Likwideerimiſe Kommiſjon

annab ſeega teada, et 3. aprillil ſ. a. kell 10 homm. Küttekomitee Pärnu maakonna kantſeleis, Pärnu linnas

enampakkumiſe teel

ſaab wälja müüdud:

25 hääd tööhobuſt, hobuſe riistu, töö ja ſõidu wankreid, regeſid, ſõidu ſaane, tööriistu, wiljakotte, puuſt nõuſid, poolſaapaid (tankiſid), tallanahka, hobuſe tekkiſid, ſea liha, ſoola, ſupitablettiſid, rukkid, rukki jahu, odre, ſega jahu, odrajahu, tangu, erneid, ſeemne kaeru ja muud kraami.

Kui 3. aprillil ſ. a. kõik kraam wälja müüdud ei peaks ſaama, ſiis kestab enampakkumine järgmiſel päewal edaſi.

Kütteainete Keſkkomitee
Likw.deerimiſe Komiſjon.

775

Oſtame

wanarauda ja malmi

1019

Kaubanduſe ühiſus

Hüppler & Ko.

Tallinnas

S. Tartu mnt. 45. **Kõnetraat 901.**

Müüakſe ära

enampakkumise teel

Sõjawäe Toitlusladudes S. Batarei uulits nr. 13 3-mal aprillil ſ. a. kella 12 ajal päewal **182 puuda alawäärtusliſi heeringaid ja 67 puuda alawäärtusliſi kiluſid.**

Sw. Toitlusladu
walitſeja **Kaus.**

1004

Paljasſaarel

aſuwaiſt riigistatud majadeſt ſaab oſa Tallinna Uue Sadama kaptedi kontoris 11. aprillil kell 10 hom. lahtiſel

enampakkumisel

ära müüdud. Lähemaid teateid ſaab Tallinna Uue Sadama kontoris.

1022

Kütteainete Keſkkomitee Likwideerimiſe Kommiſjon annab ſeega teada, et 29. märtſil ſ. a. kell 10 hom. Tallinna-Tapa liini wolinikn kantſelei juures, Aegwiidu jaama lähedal

enampakkumiſe teel

kohe makſetawa raha eeſt wälja müüdud ſaab:

Erneid, heinu, kaeru, kuiwatud kala, otre, rukkid, rukki jahu, ſoola, ſilku, tangu, uuſi pooliſaapaid, ſeepi, tallanahka, kiwiſüſi, maſuti, rauda, tööriistu, hobuſeid, hobuſe riistu, ſõidu- ja weoriistu ſealiha, maja kraami, kirweid ja muud kraami.

Kui 29. märtſil kõik kraamid ei peaks ära müüdud ſaama, ſiis kestab enampakkumine järmiſel päewal edaſi.

Kütteainete Keſkkomitee
Likwideerimiſe Kommiſjon.

889

Teadaanne.

Kütteainete Keſkkomitee Likwideerimiſe Komiſjon

annab ſeega teada, et 31. märtſil ſ. a. kell 10 homm. Küttekomitee Wiljandi maakonna wolinikn kantſeleis, Wiljandi linnas

enampakkumiſe teel

ſaab wälja müüdud:

12 tööhobuſt, hobuſe riistu, töö ja ſõidu wankreid, regeſid, ſaane, rukkid, rukki jahu, odra jahu, erneid, ube, tanguſid, ſea liha, ſoola, tööriistu, käiskiwi, poolſaapaid (tankiſid), ülikondaſid, peſuriiet, rauda, reeteraſt ja muud kraame.

Kui 31. märtſil ſ. a. kõik kraam wälja müüdud ei peaks ſaama, ſiis kestab enampakkumine järgmiſel päewal edaſi.

Kütteainete Keſkkomitee
Likw.deerimiſe Komiſjon.

774

Wajades tarwilikkude teadete kätte ſaatmiſeks liikmeile ühiſuſe tegewuſe kohta, liikmete õigeid aadresſe, palub

T.-Ü. „Oma“

juhatus kõiki liikmeid, kes liikmeks astumiſeſt ſaadik oma elukohta muutnud on, **uu- aadresſi ü'es an'a.** Aadresſe wõtawad wastu kõik ühiſuſe kaupluſed.

A.-S. „Ühiselu“ trük. Tallinnas.